

Valsts drošības komitejas zinātniskās izpētes komisija

WWW.LU.LV/VDKKOMISIJA

ZIŅAS

Sākums > Ziņas

Čekisti kaimiņos. Igaunijas PSR un Lietuvas PSR iekšlietu un valsts drošības resoru vadītāji

LPSR VDK zinātniskās izpētes komisija
20.12.2017Igaunijas PSR iekšlietu un valsts drošības resoru vadītāji.
ERAF 1. f., 1. apr. 5919. l.; 6. apr., 1422. l., 2986. l., 6507. l.,
7438. l.; 12. apr., 874. l., 975. l.

Publicējam pētījuma apskatu «LPSR iekšlietu un valsts drošības vadības apskatu salīdzinājums ar Lietuvas PSR un Igaunijas PSR attiecīgo vadību», kurā Kristīne Jarinovska pētījusi Igaunijas Republikas arhīvu un Lietuvas Republikas arhīvu materiālus par Padomju Savienības komunistiskās partijas filiāļu - Igaunijas Komunistiskās partijas un Lietuvas Komunistiskās partijas Centrālo komiteju nomenklatūras kadru lietu kolekcijās esošajām iekšlietu tautas komisariātu, iekšlietu ministriju, sabiedriskās kārtības sargāšanas ministriju, valsts drošības tautas komisariātu, valsts drošības ministriju un valsts drošības komitejas vadītāju personībām, kas ļauj vilkt paralēles ar PSRS iekšlietu un valsts drošības resoru vadību okupētajā Latvijā.

Plašāka informācija - Dr. iur. Kristīne Jarinovska, kristine.jarinovska@lu.lv

Pētījuma apskats *.pdf datnes veidā ir pieejams šeit.

Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas (LPSR) Valsts drošības komitejas un tās vēsturisko formāciju vadības izpētes nepieciešamību noteica vairāki apsvērumi. Pirmkārt, LPSR VDK zinātniskās izpētes komisijai veicot pētniecību, nācās konstatēt salīdzinoši trūcīgu publiski pieejamās informācijas apjomu par personām, kas vadīšanas struktūru, ko Latvijas Republikas Augstākā Padome 1991. gada 24. augustā atzinusi par "noziedzīgu un tādu, kas vērsta pret Latvijas tautas interesēm".[1] Otrkārt, LPSR VDK "politiska, vēsturiska un juridiska" izpēte, kā to noteica likuma Par bijušās Valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personu sadarbības fakta ar VDK konstatēšanu[2] 1. panta 6. punkts, pirms stājās spēkā pēdējie grozījumi,[3] arvien bijusi saistīta ar Latvijas Republikas rīcībā esošo VDK dokumentu vērtības noniecināšanu salīdzinājumā ar Krievijas Federācijas rīcībā esošajiem VDK dokumentiem arī tādu jautājumu izziņāšanā, kur arī Latvijas Republikas rīcībā esošā informācija ir pilnīga. Visbeidzot, atzīti enciklopēdiski pētījumi, kas veikti, izmantojot Krievijas Federācijas rīcībā esošo dokumentu kopumu, satur faktu kļūdas un neatbilstības. Ievērojot to, ka VDK un tās vēsturisko formāciju vadības amati ietilpa Latvijas Komunistiskās partijas[4] (LKP) Centrālās Komitejas (CK) nomenklatūrā, pētītas LKP CK nomenklatūras kadru personas lietas. Tā kā LPSR iekšlietu tautas komisariāts un iekšlietu ministrija bija VDK vēsturiskie priekšteči, pētniecībā apskatītas arī visu iekšlietu vadītāju – tautas komisāru un ministru – pieejamās personas lietas.

Izpētot pieejamās personas lietas, konstatēta cieša LPSR valsts drošības un iekšlietu struktūru saistība, ko visspilgtāk raksturo apstākļi, ka tikai Mihaila Drozda (dzimis 1933. gadā) personas lietā nav dokumentāru liecību par saistību ar valsts drošības struktūrām. Visu citu pētīto LPSR iekšlietu ministru, arī sabiedriskās kārtības sargāšanas ministru, kad iekšlietu ministrija bija pārdevēta par Sabiedriskās kārtības sargāšanas ministriju, personas lietās šāda saistība atrodama. Saistību paspilgtina abu struktūru vadības raksturošanā izmantotie vārdi "čekists", "čekista" un "čekistisks". Analizētās personas lietas uzskatami demonstrē birokrātiskā mehānisma – izveidots valsts drošības un iekšlietu struktūru vadības apstiprināšanai – formalismu, kā arī Padomju Savienības Komunistiskās partijas (PSKP) lomu un PSRS līmeņa institūciju diktātu konkrētu personu virzībā. Personas lietās esošās dokumentārās liecības dod iespēju spriest par mainīgo politiku kadru izvēlē, aktualitātēm, kas noteikušas valsts drošības un iekšlietu struktūru vadības izvēli, un līdzekļiem, kas izmantoti, lai panāktu konkrētu rīcību.

Iedzīlīšanās dzīves gājumā, ko bieži labi atklāj autobiogrāfijas, dod ieskatu motivācijā darboties PSRS totalitārās varas valsts drošības un iekšlietu struktūrās. Sasatot dokumentārās liecības, kas atrodamas personas lietās, ar tām, kas atklāj pētāmo personu dzīves gājumu pirms Latvijas Republikas okupācijas, tātad arī ar Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvā pieejamajiem dokumentiem, nosakāma Komunistiskās internacionāles, kā arī PSKP loma Latvijas Republikas okupācijas režīma īstenošanā. Citu valstu, sevišķi Krievijas Federācijas pētnieku darbi, kritiski novērtēti ar Latvijas Republikas rīcībā esošajiem VDK dokumentiem, sniedz pilnīgāku skatu uz Pirmā pasaules kara un Krievijas pilsoņu kara ietekmi uz to personību formāciju, kas vēlāk izmantotas, lai īstenotu PSRS okupācijas varu Latvijas teritorijā. Savukārt periodikā pieejamās informācijas sastādīšana ar personas lietās minēto ļauj veidot priekšstatu par padomju dzīves reālījām, iesaisti propagandā un darbību organizācijās kā Vissavienības Ļeņina komunistiskās jaunatnes savienība (VLKJS), kuras uzsaukumi un norikojumi bijuši par pamatu konkrētas karjeras izvēlei.

Salīdzinot LKP CK nomenklatūras kadru personas lietas ar Igaunijas Republikā un Lietuvas Republikā pieejamajām VDK un iekšlietu vadības personas lietām, var konstatēt līdzības valsts drošības un iekšlietu struktūru vadības izvēlē, kas savukārt ļauj spriest par likumsakarībām. Salīdzinājums arī atklāj atšķirības. Vienas attiecas uz pieejamo dokumentu klāstu, otras – uz šo dokumentu saturu. Spriežot pēc pieejamajām personas lietām, tajās esošajiem dokumentiem un kārtību, var atklāt atšķirības gan personas lietu kārošanā, gan arī arhīvu praksē un kultūrā. Savukārt līdzīga veida dokumentu satura izklāsta atšķirības sniedz vērtīgu ieskatu par kultūrvēsturisko un politisko ietekmi uz dokumenta satura veidošanu.

Igaunijas PSR iekšlietu struktūras vadība

Borisa Kumma, Hansa dēla (*Boris Kumm*, 1897–1958)[5], pirmā Igaunijas Padomju Sociālistiskās Republikas (PSR) iekšlietu tautas komisāra, vēlākā valsts drošības tautas komisāra un valsts drošības ministra Igaunijas Komunistiskās partijas (IKP)[6] CK kadru nomenklatūras dokumenti[7] atklāj dzīves gājuma līdzības ar Alfonso Noviku. Abi apmeklējuši ģimnāziju, abu mācības bija saistītas ar grūtībām, abi bijuši iesaistīti komunistiskās partijas pagrīdes darbā un par to bijuši apcietināti (Kumms – 1924. gadā, Noviks – 1933. gadā), ieslodzīti līdz amnestijai 1938. gadā.[8] Arī iekšlietu tautas komisariāta vadība nākusi, iepriekš iesaistoties 1940. gada PSRS okupācijas rezultātā norītošajā varas sagrābšanā, proti, Boriss Kumms iepriekš bijis Pērnavas pilsētas politiskās policijas komisārs, tad – Tallinas pilsētas policijas departamenta direktora palīgs[9]. Kumma personas lieta, kas

sākta 1940. gadā un beigta 1942. gadā.[10] ir unikāla ar to, ka atsedz notikumus pēc faktiskās PSRS varas zaudēšanas, nacionālsociālistiskās Vācijas karaspēkam okupējot Igaunijas teritoriju. IKP sekretāra Nikolaja Karotama (*Nikolai Karotamm*, 1901–1969) 1942. gada 8. decembra vēstule Nr. 153-a, kas rakstīta Maskavā un adresēta PSRS iekšlietu tautas komisāram Lavrentijam Berijam, norāda uz to, ka vēl 1942. gadā nebija pieņemts lēmums par Igaunijas PSR iekšlietu tautas komisariāta, līdzīgi kā visas Igaunijas PSR valdības, likteni. Lai gan juridiski komisariāts eksistēja, tomēr *de facto* tā vairs nebija. Vēstulē atklājas, ka visi Igaunijas PSRS komisāri saņēmuši iepriekšējo atalgojumu, bet iekšlietu tautas komisāra atalgojums bijis ievērojami samazināts, kādēļ Boriss Kums "pat materiāli nostādīts tagad sliktākos apstākļos nekā citi komisāri".[11] Svarīga ir iecība par rosinājumu veidot Igaunijas iekšlietu tautas komisariātu vismaz operatīvās desmitu cilvēku grupas veidā, lai veiktu partizānu atlasu un gatavotos PSRS varas atjaunošanai Igaunijā, kam nepieciešamas zināšanas par personām, kuras nākotnē virzīs darbam "partijas, padomju, komjaunatnes un saimnieciskos aparātos".[12] Informācija par notikumiem Igaunijas teritorijā, kā arī esošās informācijas sistematizācija un analīze. Minēti arī kompromitējoši dokumenti aptuveni 3000 lapu apjomā, ko apkopojusi "Igaunijas Lielā Tēvijas kara vēstures komisija".[13] par notikumiem līdz Tallinas pamešanai, kas atklāj "mūsu ienaidnieku uzvārdus, vācu aģentus no visām Igaunijas malām".[14] Karotamms rosināja, ka

"vajadzētu pacelt šos materiālus, sastādīt attiecīgo personu kartotēku ar adresēm u. tml., lai varētu burtiski no tās vai citas IPSR pirmās atbrīvošanas stundas no vācu okupantiem ķerties pie fašistu aģentu atklāšanas, kad tam jau ir sākotnējās konkrētās ziņas".[15]

Atšķirībā no Novika Boriss Kums zaudēja amatu, kad notika PSRS Valsts drošības ministrijas 5. pārvaldes pārbaude, kas atklāja viņa darbā nepietiekamu "cīņu ar bandītismu" un – kas ir svarīgi – Igaunijas PSR Valsts drošības ministrijas, par ko bija atbildīgs arī personīgi Kums, pieļautās kļūdas "1949. gada pavasarī kulaku izvešanā no Igaunijas PSR".[16] Viņa atbrīvošanai no amata var izsekot ne tikai pēc vairākiem dokumentiem, kas to pamato, bet arī pēc rezolūcijām, kas salīdzinoši detalizēti izklāsta vēlamo rīcību. Tieši tāpat kā Noviku, arī Borisu Kumu pārceļa uz nomenklatūras amatiem saimnieciskajās struktūrās, konkrētāji gadījumā – uz Igaunijas PSR komunālās saimniecības ministra pirmā vietnieka amatu.[17] kur par Kumu rakstīja sūdzības un prasīja viņa atcelšanu.[18] Rezumējums atkārtotā, spriežot pēc konteksta, un pašrocīgi rakstītā komunālās saimniecības ministra ziņojumā:

"Biedrs B. Kums nav slikts biedrs, bet darbam tā ir [par] maz."[19]

Atbrīvošanai sekoja cita nomenklatūras amata meklējumi, ar mazāku darba apjomu, kā rezultātā Borisu Kumu iecēla par Igaunijas PSR Ministru Padomes Lietu pārvaldes Vietējās nozīmes ceļu nodaļas priekšnieku, tomēr jau 1953. gada 8. jūlijā Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieks Alberts Vendelins (*Albert Vendelin*, 1914–2007) sniedzis izziņu, ka Kums daudz slimojis un lūdzis viņu atbrīvot no darba sakarā ar to, ka ir otrās grupas invalīds, kas slimo ar tuberkulozes atklāto formu.[20] Minētais ne tikai raksturo konfliktu starp vajadzību saglabāt nomenklatūras amatu, no vienas puses, un zināšanām un spējām pildīt šo amatu, no otras, bet arī par to, cik reāla bijusi personīgā ieinteresētība vadošajos nomenklatūras kadros.

Andrejs Murro, Andreja dēls (*Andrei Murro*, 1903–1941),[21] kurš bija iekšlietu tautas komisārs tikai aptuveni pusgadu no 1941. gada 26. februāra[22] līdz 1941. gada 29. augustam, kad viņš, evakuējoties ar tvaikoni *Jārvamaa*, gāja bojā.[23] ir vēl viens Alfona Novika līdzinieks. PSRS iekšlietu tautas komisariāta personas lieta sniedz salīdzinoši daudz detalizētāku informāciju, nekā tas būtu sagaidāms, piemēram, no republikas Centrālkomitejas nomenklatūras kadru personas lietas. Atbilstoši PSRS iekšlietu tautas komisariāta personas lietai arī Murro pametis ģimnāziju, to nepabeidzot, līdzīgi kā Noviks arī viņš savu izslēgšanu saista ar politisko uzskatu paušanu, tēlaini aprakstot nedēļu ilgu protestu, ko organizēja 150 skolēni,[24] arī viņš bijis politiskais ieslodzītais no 1924. gada līdz amnestijai 1938. gadā un tiesāts kopā ar 149 komunistiem.[25] Lai gan lieta ir salīdzinoši izvērsta, tomēr nav liecību par to, kāpēc un vietnieka amata viņu virzīja par komisāru. Tikai Pāveta Koršunova, Ivana dēla, PSRS VDK pensionāra iesniegums Igaunijas PSR iekšlietu ministrijas 1. speciālās daļas priekšniekam, kas reģistrēts 1960. gada 11. martā, lūdzot izsniegt īsu autobiogrāfisku izrakstu un fotogrāfijas kopiju, lai varētu pabeigt grāmatu, proti,

"dokumentālu stāstu par aktīviem Igaunijas PSR galvaspilsētas Tallinas aizsardzības dalībniekiem laikā no 22. VI līdz 1941. gada augustam".[26]

Lūgumā norādīts:

"Līdzās citiem aizsardzības varoņu personāžiem es sevišķi aprakstu pozitīvās puses bij. polit. ieslodzītajam komunistam buržuāziskās pārvaldes [laikā] Igaunijā līdz 21. VI 1940. gadam, bet vēlāk IPSR iekšlietu tautas komisāra vietniekam [Andrejam Murro, Andreja dēlam][27]".[28]

Iesniegums atklāj Murro bojāejas apstākļus un to, ka Koršunovs bijis tiem liecinieks.

Aleksandra Rezeva, Johana dēla (*Aleksandr Rezev*, Александр Иоганесович Резев, 1905[29]–1970[30]), biogrāfija līdzīgi kā divu viņa priekšgājēju, saistīta ar komunistisko pagrīdes darbību, par ko bijis divreiz arestēts un tiesāts "149 komunistu prāvā", bijis politiski ieslodzītais no 1924. gada līdz 1938. gada amnestijai.[31] Iecelšana Igaunijas PSR iekšlietu ministra amatā izrietējusi no viņa pieredzes arodbiedrību un partijas darbā.[32] Daudzi raksturojumi liecina par viņa mīkstsirdību.[33] bet 1948. gada un 1950. gada dokumenti – par politiski neatbilstīgu rīcību, kādēļ izteikts stingrais rājiens un kādēļ arī atcelts no amata, – atklāj Rezeva salīdzinošu pragmatismu.[34] Jautājumos, kur kopš 1946. gada ministrs uzskatījis par lieku rosināt kriminālatbildību, 1950. gadā Valsts drošības ministrija krimināllietas rosinājusi.[35] Ievērojams, ka autobiogrāfijā Aleksandrs Rezevs partijas sodam veļta uzmanību, lai apliecinātu nožēlu un reizē norādītu, ka viņa rīcība bijusi saskaņota gan ar IKP, gan ar Igaunijas PSR Valsts drošības ministrijas vadību.[36] Atbrīvošanai no amata seko nosūtījums uz PSRS iekšlietu ministrijas Kostromas apgabala pārvaldi priekšnieka vietnieka amatā, tad – PSRS iekšlietu ministrijas Tallinas milicijas skolu no 1953. gada jūnija, tāpat laikā, kad ministrijā bija iekļauta arī Valsts drošības ministrija[37].[38] Ievērojams, ka nosūtījums uz saimnieciskās struktūras vadību iekšlietu ministra amatā vietā nav atbalstīts. Igaunijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētāja Arnolda Veimera (*Arnold Veimer*, 1903–1977) 1950. gada 8. decembra priekšlikumu Nr. 0883 IKP sekretāram D. Kuzminam, rosinot Aleksandru Rezevu iecelt par Igaunijas PSR celtniecības materiālu ražošanas ministra vietnieku, neatbalstīja, 1951. gada 8. jūnija rezolūcijā norādot, ka Rezeva kandidatūra netiek virzīta saskaņošanai, jo tam piekrituši Vasilij Kosovs un D. Kuzmins.[39] 1954. gada 25. novembrī Rezevs pensionējas[40] bet 1956. gada 12. oktobrī viņu pieņēma Igaunijas PSR Augstākās Padomes Prezidija aparatā par pieņemšanas vadītāju.[41]

Johans Lombaks (*Johan Lombak*, 1897–1982)[42] atšķirībā no priekštečiem Igaunijas PSR iekšlietu ministra (arī iekšlietu tautas komisāriem) amatā bijis ar čekistisku pieredzi un dienesta pieredzi Sarkanajā armijā. Igaunijas PSR vadības interese par Lombaku personas lieta parādās sākumā IKP sekretāra Nikolaja Karotama 1942. gada 12. jūnija telefonogrammā Strādnieku un zemnieku Sarkanās armijas Galvenās politiskās pārvaldes priekšnieka vietniekam otrā ranga armijas komisāram Fjodoram Kuzņecovam (1904–1979), norādot, ka IKP CK uzskata par lietderīgu izmantot Lombaku 249. Igaunijas strēlnieku divīzijas artilērijas divīzijas priekšnieka amatā.[43] Savukārt PSRS līmeņa vadības interese par Johana Lombaka virzību Igaunijas PSR vadībā parādās ar PSRS iekšlietu tautas komisāra Lavrentija Berijas 1944. gada marta lūgumu PSRS aizsardzības tautas komisāra vietniekam, Padomju Savienības maršalam Georgijam Žukovam komandēt 249. Igaunijas strēlnieku divīzijas ģenerālmajoru Johanu Lombaku PSRS iekšlietu tautas komisariāta Kadru daļas rīcībā, lai ieceltu viņu par Igaunijas PSR iekšlietu tautas komisāru. Berija norādījis, ka kopš 1920. gada Lombaks vadījis čeka struktūrvienības un Lombakam ir liela pieredze, kas nepieciešama iekšlietu tautas komisariāta vadībai. Vēstulē norādīts uz norīkojuma steidzamību, jo

"citu kandidātu, igauņu pēc tautības un ar pieredzi darbā atbilstoši leTK līnijai konkrētāji brīdī nav".[44]

Neskatoties uz lūgumu, minētajā amatā Johanu Lombaku apstiprina tikai 1951. gadā.

Valentīns Moskaļenko, Ivana dēls, (1908[45]–1984), kas bijis gan Igaunijas PSR Valsts drošības ministrs no 1950. gada janvāra līdz 1953. gada martam, gan arī iekšlietu ministrs no 1953. gada marta līdz maijam,[46] tāpat brīdī,

kad abas ministrijas bija apvienotas, gan arī bijis pirmais, kam nav bijusi saistība ar Igauniju un kas iecelts, gluži kā Latvijas situācijā, lai īstenotu noteiktu kadru politiku. Tieši uz lielo pieredzi čekistiskajā darbā un tās nozīmi,

"lai ātri iepazītu apstākļus republikā un mobilizētu valsts drošības darbiniekus uz izšķirīgu buržuāziski nacionālistiskās pagrīdes iznīcināšanu".[47]

norādīts viņa raksturojumā.[48] Reizē lietā saglabājusies izvērsta sūdzība par Moskaļenko rīcību kadru jautājumā, norādot uz objektivitātes un sadarbības trūkumu, kā arī uz nepietiekamu personīgu operatīvajā darbībā, lai apkarotu "bandītismu".[49] Viņa atbrīvošana saistīta ar pārceļšanu. IKP CK VI 1953. gada 20. augusta plēnuma nolēmumā Nr. ПЛ-6/3-4, ko parakstījis pirmais sekretārs Ivans Kebins, Moskaļenko atbrīvots no IKP CK biroja locekļa amata sakarā ar aizbraukšanu no republikas.[50] Kritika kadru politikas jautājumos raksturojumā, ko 1953. gada 15. septembrī apstiprinājis IKP CK birojs protokolā Nr. 45, §20 un ko 17. septembrī parakstījis IKP CK pirmais sekretārs Ivans Kebins, parādās tikai noslēgumā pēc cildinošiem vārdiem, norādot uz nacionālo kadru izvirzīšanas kļūdām.[51]

Mihaila Krastmana, Kuzmas dēla (1909[52]–1976), dzīves gaitas sākušās ārpus Igaunijas teritorijas – dienests Apvienotās politiskās pārvaldes karaspēka atsevišķajā divizionā, vēlāk arod biedrību darbs un darbs valsts rezervēs.[53] 1941. gada 17. februārī ar nosūtījumu par izmeklētāju uz Baltijas kara apgabala sevišķo daļu Rīgā, kur Krastmans devās kopā ar ģimeni,[54] sākās viņa darbs pretizlūkošanā līdz pat 1950. gadam.[55] Nacionālsociālistiskās Vācijas uzbrukumam PSRS sekoja izmaiņas arī Mihaila Krastmana darbībā, Baltijas sevišķo kara apgabalu pārveidoja par Ziemeļrietumu fronti, kur Krastmans pildīja iekšlietu tautas komisariāta sevišķās daļas izmeklētāja pienākumus līdz 1942. gada 20. maijam.[56] Otrajam pasaules karam beidzoties, Mihailu Krastmanu 1945. gada 20. jūnijā nosūtīja uz Igaunijas PSR 316. pārbaudes filtrācijas nometni kā vecāko operatīvi pilnvaroto pretizlūkošanas dienesta SMERŠ nometnē.[57] 1950. gadā no PSRS bruņotajiem spēkiem pārgājis darbā uz Igaunijas PSR Valsts drošības ministriju, īsu brīdi bijis milicijas pārvaldes priekšnieka vietnieks, laikā, kad milicija padota Valsts drošības ministrijai, bet pēc iekšlietu – tobrīd apvienoto valsts drošības un iekšlietu – ministra amata, kurā atradies vien īsu brīdi no 1953. gada maija līdz augustam,[58] atkal atgriezies milicijas pārvaldes priekšnieka vietnieka amatā, ko pildīja līdz 1956. gada augustam. Tam sekoja darbs Igaunijas dzelzceļa milicijas priekšnieka amatā. Dienesta gaitas beidzās 1960. gada martā veselības stāvokļa dēļ.[59] IKP Tallinas pilsētas Kaļiņinas rajona komitejas dokumentos par laiku, kad Krastmans strādājis Igaunijas dzelzceļa milicijas priekšnieka amatā,[60] ir liecības, ka faktiski dienesta gaitas izbeigtas tādēļ, ka sāka pārbaude par 228 rubļu izkrāpšanu ar viltojami komandējuma dokumentiem, par ko sāka pārbaude, bet jau otrajā pārbaudes dienā Mihails Krastmans noformējis izdienas pensiju un pensionēšanos slimības dēļ.[61] Slēgtajā Igaunijas iekšlietu ministrijas Milicijas pārvaldes partijas pirmorganizācijas sēdē, izskatot jautājumu, nolēma Krastmanu izslēgt no PSKP, aicināja mainīt formulējumu par atbrīvošanu no amata, formulējot, ka atbrīvošana notikusi par padomju milicijas virsnieka amata diskreditāciju, un atņemt nozīmi *Nopelniem bagātais iekšlietu orgānu darbinieks*. [62] Lieta atkārtoti skatīta Igaunijas PSR iekšlietu ministrijas partijas komitejas sēdē, un ar vienas balss pārsvaru panākta izslēgšanas nomaņa ar stingro rājienu, bet ar triju balsu pārsvaru atcelts lūgums par nozīmes atņemšanu. Ar vienas balss pārsvaru atstāts spēkā aicinājums nomainīt pamatojumu ierakstam par atbrīvošanu no amata.[63]

Augusts Porks, Petri[64] dēls (*August Pork*, 1917[65]–2002), ierodoties 1940. gada augustā Rīgā, lai strādātu par mākslinieku Baltijas kara apgabala laikraksta *Par Dzimteni* redakcijā, bija jau pieredzējis propagandas darbinieks, kas pamēģinājis spēkus dažādās lomās – bijis radio avīzes *Metallist udarnik* (*Металлист-ударник* vadītājs Kaļiņinā, kluba *Sarkanais administrātor* (*Красный кожевник*) direktora vietnieks Kaļiņinā, daudzvirāžas laikraksta *Rabotņij kožzavoda* (*Рабочий кожезавода*) redaktors Ostaškova, laikraksta *Putj oktjabrja* (*Путь октября*) ražošanas nodaļas vadītājs Ostaškova, laikraksta *Proletarskaja pravda* (*Пролетарская правда*) mākslinieciskās nodaļas vadītājs Kaļiņinā.[66] Tomēr jau 1940. gada oktobrī Porku nosūta uz Tallinu, lai tur, būdams Sarkanās armijas kadrs, viņš pildītu instruktora rakstnieka pienākumus.[67] Augusta Porka propagandista karjerai bija pielikts punkts ar mācībām PSRS Valsts drošības ministrijas augstākajā skolā (1948–1950),[68] kam sekoja karjera Valsts drošības ministrijā, tad – iekšlietu ministrijā.[69] 1958. gada 2. jūlijā IKP CK nolēma Igaunijas PSR iekšlietu ministra vietniekam, Milicijas pārvaldes priekšniekam Augustam Porkam izteikt rājienu par konstatētiem nopietniem pārkāpumiem iekšlietu struktūru, sevišķi IPSP iekšlietu ministrijas Milicijas pārvaldes Nodaļas cīņai pret sociālistiskā īpašuma izlaupīšanu.[70] darbībā, ignorējot un pat atbalstot nelikumīgu rīcību Igaunijas PSR Viegļās rūpniecības ministrijā, kas saistīta ar krāpšanu, pārdodot mākslīgā zīda un vilnas audumus. Arī Johans Lombaks – iekšlietu ministrs – saņēma norādījumu par nopietnām nepilnībām milicijas darbā un par to, ka nav sekojusi atbilstīga rīcība, pamatojoties uz IKP CK biroja norādījumiem par kārtības ieviešanu milicijas struktūrās. [71] Krāpšanas apmērs pārsniedza Igaunijas PSR robežas, jo tajā bija iesaistīti arī Ļeņingradas, Ļeņingradas apgabala un Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas (LPSR) uzņēmumi,[72] proti, kombināts *Rīgas audums* un, kā ziņojuma tekstā minēts, "Rīgas fabrika «Marta»"[73] (iespējams, domāta fabrika *8. marts*).[74] Lai ilustrētu Igaunijas PSR iekšlietu struktūru atbildības saturu, jāmin tikai daži fakti.

Pirmkārt, lai gan Igaunijas PSRS iekšlietu struktūru darbiniekiem bijusi informācija par valsts un sabiedriskā īpašuma izlaupīšanu Ļeņingradā un Rīgā jau 1957. gada maijā un oficiāli pēc krimināllietas ierosināšanas 1957. gada decembrī, tomēr atbilstoši republiku atbildīgās institūcijas bija informētas tikai 1958. gada 18. februārī.[75] Ievērojot to, ka attiecīgā laika LPSR iekšlietu ministra Ivana Zujāna un LPSR VDK priekšsēdētāja Jāņa Vēvera personas lietā nekas par šo izlaupīšanu nav minēts, no personas lietām nav uzzināma LKP CK reakcija. Toties periodikā ir pieejamas ziņas, ka 1957. gada beigās, kā to norāda 1958. gada 30. marta *Ciņa*, atklājies, ka "veikalos Rīgā bieži parādījās zīda audumu atgriezumai, kas kā ūdens pilieni bija līdzīgi citiem citam" un tie līdzinājās tam, kādu ražo kombinātā *Rīgas audums*. Atbilstoši rakstlītajam *Ciņa* audums zagts tieši ražošanas vietā, tādēļ noliktavā iztrūkumu nevarēja konstatēt. Jēlauduma noliktavas pārzīne Lūcija Makbeta un krāsotavas uzskaitvede Ziedone Staģe, kuru mājās veiktās kratīšanas laikā atklāti 137 metru kopgaruma zīda auduma gabali: pie Makbetas bijuši atrasti 30 metri kopgaruma zīda auduma gabals, bet pie Staģes – 29 dažāda lieluma zīda audumu gabali 107 metru kopgarumā. Izmeklēšanā arī atklāts, ka no 1957. gada augusta līdz oktobrim abas divos uzpirkšanas punktos esot nodevušas aptuveni 300 metru zīda. Minēto zīdu iepirka arī arteļa *Bitoviks* ķīmiskās tīrīšanas un krāsošanas 2. darbnīcas pieņēmēja Marija Levina, kas to pārkrāsojusi un pārdevusi tālāk, iesaistot arī savus radniekus. Rīgas pilsētas Proletāriešu rajona tautas tiesa noteica Marijai Levinai desmit gadus ieslodzījuma cietumā, Lūcijai Makbetai – septiņus gadus, Ziedonei Staģei – sešus gadus un Levinas pamātei Rozai Blumenauai – piecus gadus.[76] Ievērojams, ka raksts neatspoguļo ne Igaunijas PSR iesaisti, ne konkrētā nodarījuma saistību ar plašāka mēroga krāpšanu, ne arī iekšlietu struktūru lomu minētajos notikumos. 1958. gada 19. novembra *Ciņa* parādījās vēl viens raksts par audumu blēdībām, nu jau Jūrmalas rajona rūpniecības kombinātā, tomēr arī šis gadījums atspoguļots atsevišķi un tikai kā LPSR iekšlietu ministrijas Milicijas pārvaldes panākums.[77]

Otrkārt, izmeklēšanas gaitā bija pieļautas nopietnas kļūdas, piemēram, par visām izmeklēšanu interesējošām personām pieprasīta informācija viesnīcai, lai noskaidrotu, vai kāda no minētajām personām ir izmantojusi viesnīcas pakalpojumus, līdz ar to informācija par milicijas informētību bijusi izpausta un devusi iespēju slēpt noziedzīgā nodarījuma pēdas.[78] Kratīšana un personiskā īpašuma arestēšana notika vairākas dienas pēc aizdomās turamo aizturēšanas. Minētais atkal jāvis slēpt noziedzīgā nodarījuma pēdas.[79]

Treškārt, atklājās, ka Nodaļa cīņai pret sabiedriskā īpašuma izlaupīšanu ne tikai neatbilstoši reaģē uz "signāliem", [80] bet paļaujas uz aģentūru, kas esot nicināma un neesot pelnījusi *orgānu* uzticību, jo tās ir personas, kas ir vairākkārt tiesātas un kas, pateicoties Nodaļai cīņai pret sociālistiskā īpašuma izlaupīšanu (OBHSS), "piesiedz savas mahinācijas un noziegumus".[81] Izzīnā minēti aģentu vārdi un uzvārdi. Piemēram, viens no tiem bija tiesāts septiņas reizes un divreiz Igaunijas PSR, kurš nekur nestrādāja un kuru 1958. gada 15. jūnijā bija arestējusi par dalību izlaupīšanā. Savukārt cits aģents nodarbojies ar preču spekulāciju, to skaitā ar automašīnu spekulāciju, kas viņam esot nodrošinājusi greznu dzīvesveidu, tajā skaitā četrstabu dzīvokli Tallinas centrā, pilnu dārgiem iekārtas priekšmetiem, divas jaunas automašīnas – jaunu *Pobeda*, kuru viņam palīdzēja iegūt čekas kurators, un ekskluzīvo PSKP nomenklatūras elites vieglo pasažieru limuzīnu *Zim-12* (*Зим-12*), kurā, starp citu, atradās tāds radioaparāts, kāds nebija standarts pat tā laika dārgajām ASV automašīnām.[82] Turklāt milicijas darbinieks, kura aģents attiecīgā persona bija, saņēmis oficiālus materiālus par sava aģenta noziedzīgo rīcību, spekulējot ar automašīnām, vienkārti ievietoja šos materiālus operatīvajā lietā. Tā konkrētā gadījuma izmeklēšanā konstatēts, attiecīgais aģents nekādas būtiskas ziņas nav sniedzis, un viņa rīcības sakarā ierosināta krimināllietā.[83]

Neskatoties uz 1958. gada 20. augusta rījenu par vāju vadību un nepietiekamu kontroli pār milicijas struktūru operatīvo darbību, Augustam Porkam 1959. gada 8. septembrī rījenu atcēla.[84] un viņš pats 1959. gada septembrī kļuva par Igaunijas PSR iekšlietu ministru, bet 1961. gada jūnijā jau bija iecelts VDK priekšsēdētāja amatā, kur viņš nostrādāja līdz 1982. gada jūnijam.[85] Igaunijas PSR VDK 1982. gada vēstule Nr. 3/156 par izmaiņām darbinieku uzskaites ziņās Igaunijas PSR Ministru Padomes lietu pārvaldnieka vietniekam B. Valdekam sniedz ziņas par Igaunijas PSR darbiniekiem, kuri saņēmuši arī apbalvojumus par aktīvu dalību XXII Olimpisko spēļu sagatavošanā un novadīšanā. Augusta Porka panākumus PSRS Augstākās Padomes Prezidijs ar 1980. gada 8. oktobra dekretu paredzēja atalgot ar Darba Sarkanā Karoga ordeni.[86] Dienests VDK beidzās ar pensionēšanu.[87] tomēr ne darba gaitas. No 1982. gada oktobra līdz pat 1989. gada septembrim Augusts Porks bija Igaunijas PSR Ministru Padomes padomnieks.[88] Augusta Porka dokumenti atklāj tautības ieraksta formālo raksturu, jo, lai gan viņš bija igauis, lai savu dzimto valodu norādījis krievu valodu.[89] turklāt dzīves gājums sākotnēji saistīts ar Krievijas Padomju Federatīvo Sociālistisko Republiku (KPFSR).

Valters Ani, Friča dēls, (*Valter Ani*, 1914[90]–1990) ir vienīgais no analizētajiem iekšlietu vadības kadriem, kura pieejamie dokumenti neatspoguļo saistību ar valsts drošības dienestu. Ani bija tehniskā izglītība, un viņa karjeras virzība sākumā veidojās kā izmēģinājumu ražotņu, tad Sarkanās armijas ražotņu tehniķim, pēc Otrā pasaules kara pārejot uz partijas funkcionāra nomenklatūras darbu.[91] Nonākšana Igaunijas PSR iekšlietu ministra amatā 1961. gada jūnijā[92] bija arī viņa pirmā tiešā saskare ar iekšlietu vadību. Sniedzot raksturojumu par Valteru Ani kā Igaunijas PSR iekšlietu ministru 1973. gada 7. augustā sakarā ar kārtējo PSRS iekšlietu ministrijas atestāciju, [93] Igaunijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētājs Valters Klausons (*Valter Klauson*, 1913/1914–1988) norādīja uz to, ka Ani vadībā samazinājies noziedzība, ka iekšlietu sistēmā sākuši izmantot informācijas analīzei nepieciešamos tehniskos līdzekļus, veikta statistiskā noziegumu analīze.[94] Viņa aiziešana 1979. gada martā pamatota ar februāra beigās izteiktu vēlmi pensionēties vecuma dēļ.[95] 1980. gada maijā Valters Ani pieņemts darbā Igaunijas PSR Ministru Padomes Lietu pārvaldē par referentu,[96] tomēr jau 1980. gada 28. jūlijā Ani lūdz atbrīvot no šā darba sakarā ar veselības stāvokli.[97]

Interesanti, ka Johanam Lombakam kā Igaunijas PSR iekšlietu ministram par Valteru Ani 1954. gadā bija lūgts noskaidrot Ani un viņa tēva sociālo izcelsmi.[98] lai pārliecinātos, vai patiesas runas, ka viņa tēvam esot piederējušas dzimnāvas.[99] Tāpat 1950. gada 12. februāra izziņa informē, ka gan māte, gan tēvs bijuši apsūdzēti par pretpadomju satūra korespondences sūtīšanu no PSRS uz neatkarīgo Igauniju un ka tēvs bijis atkārtoti aizturēts par dalību "kontrevolucionārā eseru-kulaku grupējumā", tomēr ne reizi nav pierādījušs apsūdzības. [100] Spriežot pēc 1954. gada dokumentiem, IKP CK pieprasījis un arī notikusi izdevotāju aptauja, lai noskaidrotu baumu pamatotību.[101] tomēr baumas nav apstiprinājušas.[102] Valters Ani ir gan disciplināri sodīts 1953. gada 5. februārī par sakompromitētas personas virzību par deputāta kandidātu darbaļauzū deputātu padomei (disciplinārsods atcelts jau pēc gada),[103] gan arī saņēmis aizrādījumus par rupjiem pārkāpumiem bērnu audzināšanas kolonijā, kādēļ pieprasīta atbilstoša ministrijas rīcība.[104]

Marko Tibars, Oskara dēls, (*Marko Tibar*, 1933[105]–2014) sācis savas darba gaitas kā instruktors pionieru namā, tad turpinājis kā instruktors Vissavienības Brīvprātīgajā armijā, aviācijas un flotes veicināšanas biedrībā (DOSAFF),[106] bijis operatīvi pilnvarotā palīgs Igaunijas PSR Valsts drošības ministrijā, mācīties PSRS Valsts drošības komitejas 303. skolā, ko beidzot sākumā bijis Igaunijas PSR VDK izmeklētājs, bet tad Igaunijas PSR iekšlietu ministrijas izmeklētājs.[107] Tibars Igaunijas PSR iekšlietu ministra amatā bija no 1979. gada marta līdz 1990. gada aprīlim.

Igaunijas PSR VDK vadība

Publiski pieejamo ziņu par Igaunijas PSR VDK vadību ir salīdzinoši maz, jo no četriem priekšsēdētājiem personas lietas ir par trim, no kuriem vienu, kas atspoguļo Reina Sillara (*Rein Sillar*), Antsa dēla, dzimuša 1948. gadā, dzīves un darba gaitas, Igaunijas Nacionālais arhīvs izpēti neizsniedz, jo uzskata, ka dzīvo Igaunijas PSR VDK priekšsēdētāju darbības izpēte joprojām atkarīga no viņu piekrišanas, kas konkrētājam gadījumam nav sniegta. 2017. gada septembrī LPSR VDK zinātniskās izpētes komisijas administratīvā sekretāre vērsās pie Reina Sillara, lai lūgtu viņa piekrišanu pētniecībai, tomēr Sillars to atteica, norādot, ka nevēlas, lai viņu pēta, neskatoties uz to, ka pētniecību citi veic, piemēram, pamatojoties uz Krievijas Federācijas rīcībā esošajiem dokumentiem, Reins Sillars sācis dienestu Igaunijas PSR VDK 1971. gadā, vadījis 5. (ideoloģiskās kontroles) daļu, Igaunijas PSR VDK priekšsēdētājs no 1990. gada 17. marta līdz 1991. gada 18. decembrim, tāpat iecelts līdzīgi kā Edmunds Johansons.

LPSR Valsts drošības komitejas zinātniskās izpētes komisija sadarībā ar Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūtu organizēja starptautisku zinātnisku konferenci *Totalitārisma sabiedrības kontrole un represijas: dokumentu izpēte un tās metodoloģija*, kurā uzstājās Igaunijas vēsturiskās atmiņas institūta pārstāvis Dr. hist. Mēliss Maripū (*Meelis Maripuu*), 2015. gada 16. decembrī referējot par Igaunijas Republikas pieredzi ar atslēpnotajiem PSRS VDK un Igaunijas PSR VDK dokumentiem. Maripū norādīja, viņaprāt, uz nepieļaujamo Igaunijas Nacionālā arhīva rīcību laika gaitā samazināt pieejamās informācijas apjomu, kam ir negatīva ietekme uz pētniecību. Šāda rīcība daļēji motivēta ar aktualitātes zaudēšanu, kā dēļ priekšroka tiek dota privātās dzīves apsvērumiem. Tajā pašā laikā tieši informācijas pieejamības ierobežošana, pētniecības rezultātu samazināšanās ir iemesls indifferenci un ignoranci par PSRS īstenoto okupāciju un čekas lomu, kas nav objektīvs aktualitātes kritērijs no valsts un sabiedrības skatpunkta.

Pirmais Igaunijas PSR VDK priekšsēdētājs bija Ivans Karpovs, Prokofija dēls, (1904[108]–1977) savas darba gaitas sācis kā strādnieks Ļeņingradā. 1934. gadā sācis studijas Ļeņingradas Padomju tiesību institūtā, 1935. gadā vienu gadu mācījies PSRS iekšlietu tautas komisariāta operatīvajā skolā, pēc mācību beigām 1936. gadā kļuvis par mācību grupas priekšnieku. 1937. gadā Karpovs kļuva par operatīvo pilnvaroto PSRS iekšlietu tautas komisariāta Ļeņingradas apgabala pārvaldē.[109] turpinājis virzību PSRS iekšlietu tautas komisariātā, vēlāk PSRS Valsts drošības tautas komisariātā, tad PSRS Valsts drošības ministrijā, pēc abu ministriju apvienošanas – PSRS iekšlietu ministrijā, kam sekoja darbs kopš 1954. gada janvāra Igaunijas PSR iekšlietu ministra vietnieka amatā.[110] Igaunijas PSR Ministru Padome iecelšanu apstiprināja no 1954. gada 1. februāra,[111] bet PSKP CK – 15. janvārī.[112] Jau martā viņu iecēla par Igaunijas PSR VDK priekšsēdētāju.[113] Arī šo iecelšanu nomenklatūras kadru uzskaites dokumentos skaita pēc PSKP CK apstiprinājuma, nevis pēc Igaunijas PSR sekojošiem apstiprinājumiem. Ivans Karpovs dienesta gaitas beidzis 1961. gada maijā, pensionējoties veselības apsvērumu dēļ.[114]

Augusta Porka gaitas atspoguļojas jau iepriekš, tāpēc šajā sadaļā tās nebūs atspoguļotas. Jānorāda, ka Igaunijas PSR VDK priekšsēdētāja amatā viņš ir bijis visilgāko laiku, proti, gandrīz divdesmit vienu gadu.

Tikai priekšpēdējā Igaunijas PSR VDK priekšsēdētāja Karla Kortelainena, Jefrema dēla, dzimuša 1930. gadā, personas lieta nav pieejama. Igaunijas PSR VDK priekšsēdētāja amatā viņš ir bijis no 1982. gada jūnija līdz 1990. gada martam. Tāpat LKP CK nomenklatūras lietu kolekcijā Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts arhīvā nav pieejama arī tikai priekšpēdējā priekšsēdētāja Staņislava Zukuļa lieta.

Lietuvas PSR iekšlietu vadība

Personas lietā Aleksandru Guzeviču (*Gudaitis-Guzevičius*), Augusta dēlu, (1908–1969, *Aleksandras Gudaitis-Guzevičius*) faktiski raksturo tikai divi dokumenti. Pirmais dokuments ietver lūgumu atjaunot viņam partijas biedra karti, kuras pazušana sākās ar to, ka partijas biedra kartes vietā paņemta Lietuvas Komunistiskās (boļševiku) partijas[115] (LieKP) CK locekļa apliecība, kad 1941. gada 22. jūnijā Guzeviču izsauca uz Kauņu. Viņa sieva 23. jūnijā kopā ar citiem Lietuvas PSR iekšlietu tautas komisariāta darbiniekiem evakuējās. 26. jūnijā Sarkanās armijas daļa kāda leitnanta vadībā netālu no Minskas bija apturējusi Igaunijas PSR iekšlietu tautas komisariāta darbiniekus un acīmredzot viņu piederīgos un tos apzagusi, atņemot ieročus, naudu, pulksteņus un visus personiskos dokumentus. Rezultātā šādi esot cietis ne tikai vietnieks valsts drošības kapteinis Doncovs, Viļņas pilsētas daļas priekšnieks Jons Vildžūns (1909–1962, *Jonas Vildžiūnas*) un citi aptuveni 200 darbinieki, bet arī Aleksandra Guzeviča sieva.[116] Otrais dokuments ir Lietuvas PSR Valsts drošības tautas komisariāta partijas komitejai adresētais 1945. gada 21. augusta iesniegums no Jona Vildžūna (nākotnē Lietuvas PSR iekšlietu ministra, kas vadīja apvienoto valsts drošības un iekšlietu resora ministriju), kurā viņš informē, ka Evsjejs

Rozausks (*Eusiejus Rozauskas*) "izplata neveselīgu noskaņojumu, neapmierinātību sabiedrisko pakalpojumu jautājumā", ka viņš ikdienā sūdzas, lai gan viņš ir nodaļas vadītājs un, gluži kā citi nodaļu vadītāji, saņem ievērojamu palīdzību. Iesniedzamā atgādināts par Livšica, kas bijis trockists un kura iespaidā bijis arī Rozausks, izslēgšanu no PSKP. Noslēgumā lūgts pārbaudīt, vai neveselīga izturēšanās nav saistīta ar pagātnes atkāpēm no partijas līnijas, kā arī minētas personas, to skaitā arī Aleksandrs Guzevičs, kas varētu apliecināt Evsjejs Rozauska daļību opozīcijā, jo viņš, līdzīgi kā Vildžūns, bijis ieslodzīts Kauņas cietumā 1937. gadā, kad tur notikusi antipartijas opozīcijas organizēšana.[117] Guzevičs bija pirmais Lietuvas PSR iekšlietu tautas komisārs, kas 1943. gada novembrī kļuva par Lietuvas PSR valsts drošības tautas komisāru un pildīja attiecīgo amatu līdz 1945. gada augustam.

Josifs Bartašūns, Marciana dēls, (1895[118]–1972[119], *Josifas (Juozas) Bartašiūnas*) dzimis Drižos[120], Panevėžas apriņķī, Kauņas guberņā[121], 1911. gadā pametis dzimtās vietas un vecākus un devies uz Rīgu pelnā, kur dzīvojis līdz 1915. gadam, kad iesaukts Krievijas Impērijas armijas latviešu pulkā.[122] 1917. gada oktobrī atbilstoši autobiogrāfijai pievienojies Sarkanajai armijai.[123] vēlāk darbojies čekas struktūrās līdz 1938. gadam.[124] 1940. gada maijā nosūtīts uz Rīgu strādāt Baltijas kara apgabala Politiskajā pārvaldē, bet jau oktobrī – uz Viļņu par 29. strēlnieku korpusa sevišķās daļas priekšnieku. No 1941. gada septembra līdz 1944. gada jūnijam Bartašūns bija 16. lietuviešu strēlnieku divīzijas Sevišķās daļas priekšnieks, bet no 1944. gada jūnijam[125] līdz 1953. gada aprīlim – Lietuvas PSR iekšlietu tautas komisārs. Dienesta gaitas beidzies, aizejot pensijā.[126] Spriežot pēc kadru uzskaites personas lapā norādītā, labi zinājis latviešu valodu.[127] tieši tāpēc acimredzot sūtīts sākotnēji uz Latviju un tad tikai uz Lietuvu.

Pjotrs Kondakovs, Pāvela dēls, (1902[128]–1970) dzimis Ļudinovā, Kalužas guberņā,[129] robežsargs ar stāžu, no 1923. līdz 1937. gadam sargājis PSRS robežu gan Baltkrievijas PSR, KPFSR – Čitas apgabalā, Habarovskas novadā, Birobidžanā un Odesā. No 1925. līdz 1927. gadam mācījies Maskavas Augstākajā robežsardzes skolā, bet no 1937. līdz 1938. gadam – PSRS iekšlietu tautas komisariāta vadošā sastāva pilnveidošanas skolā Maskavā. 1938. gadā sācis darbu PSRS iekšlietu tautas komisariātā kā nodaļas priekšnieka vietnieks, tajā pašā gadā nosūtīts par PSRS iekšlietu tautas komisariāta apgabala pārvaldes priekšnieku – sākumā Vologdā, tad Jaroslāvā un Smolenskā. Strādājot Smolenskā, piedzīvojis komisariātu sadalīšanu, kā rezultātā sācis darbu PSRS Valsts drošības tautas komisariāta apgabala pārvaldē, no kurienes viņu vēlāk pārcēla uz Novosibirsku. Tur savukārt piedzīvojis komisariāta pārveidi par ministriju. No 1948. līdz 1951. gadam strādājis par Krimas apgabala pārvaldes priekšnieku, bet tad gadu par PSRS Valsts drošības ministrijas inspekcijas priekšnieku un ministra vietnieku. 1952. gada aprīlī[130] iecelts par Lietuvas PSR valsts drošības ministru.[131] No 1953. gada marta līdz jūnijam pildījis LPSR iekšlietu ministra pienākumus.[132] Savā vadošo kadru uzskaites personas lapā nav norādījis nevienas svešvalodas vai "PSRS tautu valodas" zināšanas, kas nozīmē, ka pratis vien krievu valodu. [133] Vienīgais dokuments, kas liecina par iemesliem, kāpēc atcelts no amata, ir LieKP CK biroja 1953. gada 13. jūnija sēdes protokola Nr. 5, §8 1953. gada 17. jūnija izraksts Nr. ПЛ.5/8, kas paredz atbrīvot Pjotru Kondakovu no LieKP CK biroja locekļa pienākumiem sakarā ar viņa atsaukšanu PSRS iekšlietu ministrijas rīcībā.[134]

Jons Vildžūns, Jona dēls, (1907–1989)[135] ir lietuviešu Alfona Novika līdzinieks. Viņa dzīves gājums ietver gan komunistiskās pagrīdes darbību Lietuvas Republikā, gan mācības Kominternes skolā, gan politieslodzījumus, gan daļību varas sagrābšanā PSRS okupācijas laikā, gan darbību valsts drošības, iekšlietu struktūrās un pat vieglajā rūpniecībā. Savā 1944. gada 14. decembra autobiogrāfijā norādījis, ka 1926. gadā saistījies ar "Lietuvas revolucionāro kustību".[136] 1927. gada aprīlī iestājies pagrīdes komjaunatnes organizācijā, bet jau novembrī apcietināts par komunistisku darbību. 1928. gada oktobrī tiesa nosprieda 10 mēnešus cietumā, bet amnestijas dēļ, kas bija piemērojama nepilngadīgajiem, atbrīvots no soda izciešanas.[137] 1951. gada 30. septembra autobiogrāfijā minēti citi atbrīvošanas iemesli 1928. gada novembrī, kas saistīti ar pirmstiesas apcietinājuma pavadīto laiku.[138] Savukārt 1945. gada marta slēdziens, ko 1945. gada 21. martā apstiprinājis Lietuvas PSR valsts drošības tautas komisārs Aleksandrs Guzevičs un ko sagatavojis komisāra vietnieks kadru jautājums valsts drošības pulkvedis A. Kolotuškins, acimredzami pārspīlēts ieslodzījumā pavadītais laiks, norādot, ka Ukmerģes cietumā pavadījis no 1927. līdz 1929. gadam.[139] Atbilstoši autobiogrāfijai 1928. gada novembrī iestājies LieKP. 1933. gadā nosūtīts mācībās uz Starptautisko Ļeņina skolu Maskavā (Kominternes mācību iestādi). Atgriezoties Lietuvā 1934. gada 22. jūnijā, Jonu Vildžūnu nekavējoties arestē.[140] kā rezultātā viņš nonāk Panevėžas cietumā.[141] tomēr, pateicoties draugiem un radīem, Vildžūnu atbrīvo līdz tiesas sēdei, kas norit 1936. gada 2. decembrī un kur viņam nosaka desmit gadus ieslodzījumā.[142] ko viņš pavadījis Kauņas cietumā un tad Šauļu cietumā.[143] 1940. gada 25. jūnijā viņu atbrīvoja sakarā ar Sarkanās armijas iebrukšanu Lietuvas Republikas teritorijā un uzreiz norīkoja par iekšlietu tautas komisariāta Panevėžas apriņķa daļas priekšnieku, bet jau 6. septembrī viņš jau kļuva par nesen Polijai atņemtās Viļņas pilsētas daļas priekšnieku. 1941. gada 23. jūnijā viņš kopā ar visu iekšlietu tautas komisariāta štatu evakuējās.[144] 1942. gada 19. septembrī viņš dodas uz Lietuvas teritoriju, lai organizētu partizānu kustību.[145] Jau iepriekš minētajā slēdzienā teikts, ka viņš esot komandējis partizānu vienību *Draugi*. Viņa panākumus partizānu darbā raksturo tas, ka viņa vadībā esot veiktas vairāk nekā 40 diversijas uz dzelzceļu, kā rezultātā cietuši 40 ešeloni, iznīcinātas un bojātas 40 lokomotīves, iznīcināti un bojāgājuši ieguvuši 311 vagoni ar kara tehniku un cilvēkiem.[146]

Kopš 1944. gada septembra bija Lietuvas PSR Valsts drošības tautas komisariāta sekretārs, 1945. gada janvārī kļuva par valsts drošības tautas komisāra palīgu. Lai gan 1947. gada aprīlī Jonu Vildžūnu ieceļ par iekšlietu ministra vietnieku, tomēr viņš tā arī nesāka pildīt šos pienākumus. No 1947. gada jūlija līdz 1950. gada decembrim bijis LieKP Viļņas pilsētas Ļeņina rajona komitejas sekretārs, tad nepilnu mēnesi 1951. gada septembrī pildījis Lietuvas PSRS vieglās rūpniecības ministra vietnieka pienākumus kadru jautājumos, septembrī jau iecelts par Kauņas pilsētas izpildu komitejas priekšsēdētāju. 1953. gada maijā uz pāris mēnešiem līdz oktobrim bijis Lietuvas PSR iekšlietu ministrs. Pēc tam no 1954. gada janvāra līdz 1968. gada decembrim sekoja darbs Viļņas pilsētas darbaļaužu deputātu padomes izpildu komitejas priekšsēdētāja amatā, bet tad līdz 1976. gada jūnijam viņš bija Lietuvas PSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētāja vietnieks.[147] 1976. gada 20. aprīlī Jons Vildžūns lūdza viņam piešķirt personālo pensiju sakarā ar vecumu un veselības stāvokli.[148] 1976. gada aprīlī LieKP CK pirmais sekretārs Petrs Griškevičs (*Petras Griškevičius*, 1924–1987) lūdza PSRS Ministru Padomes personālo pensiju komisijai atbalstīt lūgumu noteikt personālo pensiju.[149] Atbilstoši ierakstam personas lietā bijis personālais pensionārs.[150]

1958. gada 22. oktobrī, esot Viļņas pilsētas izpildu komitejas priekšsēdētājs, saņēma rājienu, ko 1959. gada 17. jūnijā Lietuvas PSR Ministru Padome nolēma noņemt sakarā ar to, ka Viļņas pilsētas izpildu komiteja bija rīkojusies, lai uzlabotu ūdensvada un kanalizācijas būvniecību un ka būvniecība noritējusi atbilstoši plānotajam. [151] Atbilstoši LieKP Viļņas pilsētas komitejas 1960. gada novembra izrakstam no 1960. gada 15. oktobra sēdes protokola Nr. 16, §2 par Viļņas pilsētas izpildu komitejas kārtības pārkāpumiem to automašīnu sadalē, kuras bija paredzētas pārdošanai iedzīvotājiem, Vildžūnam aizrādīts par neapmierinošu kontroli pār Lietuvas PSR Ministru Padomes 1958. gada 12. maija nolēmuma Nr. 206 *Par vieglo automašīnu pārdošanas sakārtošanu republikāniskās padotības pilsētās*. Aizrādīts, ka izpildu komitejai ir pienākums nodrošināt bezierunu Ministru Padomes nolēmumu izpildi.[152] 1965. gada 15. martā LieKP CK un Lietuvas PSR Ministru Padomes Partijas un valsts komitejas kontrole aizrādīja gan Šauļu pilsētas izpildu komitejai, gan arī Viļņas izpildu komitejai, konkrēti Jonam Vildžūnam, ka abas institūcijas nav rīkojušās pamatoti, ļaujot nodot ekspluatācijā dzīvojamās ēkas un kultūras objektus, kuros nav pabeigti darbi un ir nepabeigtības.[153] Interesantas liecības sniedz 1940. gada dokumenti par kārtību, kādā Vildžūnam izsniegta PSKP biedra karte un atzīts partijas stāžs kopš 1928. gada. [154]

Kazimiera Ļauža, Franča dēla, (*Kazimieras Liaudis*, 1901[155]–1989) personas lieta sniedz vērtīgu dokumentālu liecību par to, kā izpaužusies pagrīdes darbība, atrodoties nacionālsociālistiskās Vācijas okupācijas teritorijā. Ļaudis vadījis Dņeproderžinskas pilsētas pagrīdes PSKP komiteju. Tās darbības laikā no 1941. gada 23. augusta līdz 1943. gada 25. oktobrim esot organizēta darba sabotāža ražotnēs, izplatīta propaganda, atbrīvotas personas, viltoti dokumenti, vākti dokumenti par *dzimtenes nodevējiem*, tomēr darbība izbeigta, jo vairāki tikuši nošauti, apcietināti un izvesti. Nošauto starpā, spriežot pēc uzvārda un tēva vārda, kā arī citiem dokumentiem personas lietā, bijis ar Ļauža brālis. pagrīdes darbībā konstatētas arī kļūdas, kas saistītas ar nesagatavotību darbībai *aizmugurē*, nepietiekamu apgādi un norādījumu neizpildi, kā rezultātā arī izgāzusies pagrīdes darbība. Neskatoties uz daudzām konstatētajām kļūdām, atzīts, ka Kazimiers Ļaudis veicis lielu darbu.[156] Tomēr, spriežot pēc 1982. gada jūnijā veiktās atzīmes uz 1944. gada 8. jūlija autobiogrāfijas, par to, ka LieKP CK otrā sekretāra, kas tobrīd bija Nikolajs Dubenko, palīgs "b. Uicens" (uzvārds grūti salasāms – K. J.) atdevis personas lietu, kurā bija izgriezta daļa no 1944. gadā rakstītās autobiogrāfijas.[157] Iepazīstoties ar lapu, kur acimredzami

ir izgriezta daļa no teksta, var konstatēt, ka iztrūkst informācijas par laiku no 1935. līdz 1944. gadam, kad autobiogrāfija rakstīta. Tā ir aptuveni trešdaļa no A4 formāta lapas.

Spriežot pēc izziņas, kas saskan arī ar kadru uzskaites personas lapās minēto, no 1935. gada līdz 1936. gadam Ļaudis bija Klusā okeāna flotes zemūdenes *Щ (Šč)* komisārs Vladivostokā, no 1936. līdz 1937. gadam – Klusā okeāna flotes Politišķās pārvaldes vecākais inspektors Vladivostokā, no 1937. gada līdz 1939. gadam – Klusā okeāna flotes Sučānskas nostiprinātā rajona komisārs, bet no 1939. līdz 1941. gadam – būvdarbu vadītāja vietnieks Dņeproderžinskas valsts rajona elektrostacijas *Juženergostroi*, kam sekoja jau iepriekš aprakstītais darbs PSKP Dņeproderžinskas pilsētas pagrīdes komitejā.[158] Analizējot Kazimiera Ļauža norādīto informāciju un izmantojot publiski pieejamo informāciju, var izvirzīt vairākas hipotēzes par izgrieztās autobiogrāfijas saturu. Pirmkārt, zemūdenes personas lietā dotais nosaukums nav pilnīgs. Tas norāda tikai uz zemūdenes veidu, ko dēvē par *Līdaku (Щука)* un kādēļ attiecīgā veida zemūdenes sauc, izmantojot to veida nosaukuma pirmo burtu un piešķirto kārtas numuru. Iespējams, ka Ļaudis bija tik neuzmanīgs, ka bija norādījis pilnu zemūdenes nosaukumu. Otrkārt, iespējams, ka, aprakstot darbu Klusā okeāna flotes Sučānskas nostiprinātā rajonā, kur kopš 1934. gada veidota fortifikācijas un aizsardzības sistēma un kur esot bijušas dislocētas arī zemūdenes, Ļaudis bija sniedzis plašāku informāciju, nekā tas bija pieļaujams saistībā ar valsts un kara noslēpumu. Visbeidzot, iespējams, informācija izgriezta saistībā ar elektrostacijas būvniecību. 1948. gada 3. februāra autobiogrāfija satur visai skopas ziņas par izrautajās lapās minēto laiku. Tas, kas atšķiras, piemēram, no izziņā un kadru uzskaites personas lapās minētā, ka demobilizējies 1939. gada septembrī, bet darbu elektrostacijas būvniecībā sācis 1940. gadā,[159] jo gan izziņā, gan kadru uzskaites personas lapās norādīts, ka darbu elektrostacijas būvniecībā sācis jau 1939. gadā.[160] Tam, ka uzmanība personas lietas saturam pievērsta tikai 1982. gadā, varētu būt saistība ar Ļauža pagājušajai astoņdesmitajai gadadienai veltītu publikāciju.

Spriežot pēc personas lietās minētā, interesi par igauņu kadriem drošības iestādēm izrādījusi PSRS līmeņa vadība, bet lietuviešu kadru gadījumā atrodamas liecības, ka, *apzinoties nacionālo kadru trūkumu*, lietuvieši esot steigušies personīgi pieteikties darbam Lietuvas PSR iestādēs. Minēto apliecina Kazimiera Ļauža 1944. gada iesniegums PSRS Augstākās Padomes priekšsēdētāja vietniekam Justam Paļeckim (1899–1980; *Justas Paleckis*), lūdzot atgūt viņam darbu Lietuvā. Ļaudis savā iesniegumā norāda, ka ir lietuvietis, labi saprot lietuviski, un, lai gan sen nav runājis, tomēr viņam pietiekot ar vienu mēnesi, lai atkal brīvi runātu un rakstītu dzimtajā valodā.[161] Ļauža iesniegums guva atsaucību, un jau 1944. gada augustā viņš kļuva par LieKP Biržu apriņķa komitejas pirmo sekretāru.[162] Jau decembrī viņu iecēla par LieKP trešo sekretāru[163] lauksaimniecības jautājumos.[164] No 1947. gada marta Ļaudis bija Lietuvas PSR lauksaimniecības ministrs. [165] 1950. gada 13. aprīlī Ļaudi, tāpat vēl esot ministra amatā, ieceļ par laikraksta *Lietuvos Kolūketis (Lietuvas Kolhoznieks)* atbildīgo redaktoru.[166] 1950. gada jūlijā viņš kļuva par LieKP Klaipēdas apgabala komitejas pirmo sekretāru, 1953. gada jūnijā viņu atkal iecēla par LieKP CK sekretāru, bet jau oktobrī Ļaudis kļuva par Lietuvas PSR iekšlietu ministru un 1954. gada martā – Lietuvas PSR VDK priekšsēdētāju.[167] 1959. gada 30. oktobrī Kazimiers Ļaudis pensionējās.[168] Par to, ka atbrīvošana patiešām saistīta ar veselības problēmām, ne trūkumiem, liecina LieKP CK sekretāra aicinājums PSRS VDK priekšsēdētājam Aleksandram Šeļepinam (1918–1994) virzīt jautājumu par Ļauža apbalvošanu ar Leņiņa ordeni.[169]

Diemžēl nav pieejama Alfonsa Gaileviča, Antona dēla (*Alfonsas Gailevičius*, 1910–1998), dzimuša Rīgā, personas lieta. No citur pieejamajām ziņām ir zināms, ka viņš ir bijis gan pagrīdes komunisti, gan politliedzotāis, gan tas, ka viņam bijusi čekistiska karjera, pirms viņš kļuva par iekšlietu ministru 1954. gadā.

Juļons Mikalausks, Vlada dēls, dzimis 1922. gadā.[170] sācis savas darba gaitas kā grāmatu veikala pārdevēja praktikants, atslēdznieka mācekļis, tad bijis strādnieks, bet 1940. gada 7. jūnijā līdz ar Lietuvas Republikas okupāciju kļuvis par operatīvo pilnvaroto Valsts drošības tautas komisariātā, kā to norādījis 1948. gada 17. augusta autobiogrāfijā[171], kā arī citos dokumentos. Acīmredzot, nonākot evakuācijā, kļuvis par Tatarstānas Autonomās Padomju Sociālistiskās Republikas Iekšlietu tautas komisariāta operatīvi pilnvaroto, tomēr viņu drīz atbrīvoja no šā amata, kā viņš norādījis savā autobiogrāfijā, jo gandrīz visi Lietuvas *orgānu darbinieki* bijuši atbrīvoti no dienesta šajā laikā.[172] Tāpēc Mikalausks pārcēlās un kļuva par Staļinabadas viesnīcas direktoru. [173] 1942. gadā viņu iesauca Sarkanās armijas 16. lietuviešu strēlnieku pulkā, kur viņš bija vecākais izlūks.[174] 1944. gadā atsāka darbu valsts drošības struktūrās, sākumā – pildot Lietuvas PSR Valsts drošības tautas komisariāta Viļņas pilsētas daļas priekšnieka vietnieka pienākumus, tad Lietuvas PSR Tautas Komisāru Padomes pilnvarotā vietnieka amatu par evakuāciju uz Poliju un tad Reevakuācijas lietu daļas priekšnieka amatu.[175] Turpinājis strādāt dažādos Tautas Komisāru Padomes amatos, mācīties Viļņas PSKP Augstākajā partijas skolā, līdz 1948. gadā kļuva par Lietuvas PSR kinematogrāfijas ministra vietnieku, tad – Galvenās kinematogrāfijas pārvaldes priekšnieku.[176] No 1954. līdz 1963. gada darbojies dažādos partijas amatos.[177] līdz 1963. gada decembrī kļuvis par Lietuvas PSR sabiedriskās kārtības sargāšanas (pārdēvētā Iekšlietu ministrija) ministra vietnieku un 1968. gada septembrī – arī par sabiedriskās kārtības sargāšanas ministru.[178] 1968. gada novembrī ministra atkal nosaukumu pārdēvē, tāpēc Juļons Mikalausks kļuva par iekšlietu ministru.[179] Šajā amatā viņš bija līdz 1984. gada jūnijam.[180]

Lietā ir aizrādījumi LieKP Kauņas pilsētas komitejai par to, kā 1959. gadā organizēta autobusu parka pirmorganizācijas atskaites un vēlēšanu sapulce.[181] 1960. gadā atkal LieKP Kauņas pilsētas komitejai un konkrēti Juļonam Mikalauskam aizrādīts par nepieņemamu situāciju stadionā *Žalgiris*, kad tur notika boksa mačs starp Uzbekijas PSR un Lietuvas PSR.[182]

Arī Lietuvas PSR iekšlietu darbinieku personas lietās atrodamas liecības par anonīmo vēstulju raisītām pārbaudēm. Mikalauska lietā ir iekļauts dokuments, kas atspoguļo pārbaudes rezultātus, kas veikta pēc PSKP CK un LieKP CK saņemtās vēstules bez paraksta. Vēstulē esot bijis norādīts, ka Juļons Mikalausks esot bijis *Lietuvos šaulių sąjunga (Lietuvas strēlnieku savienība)* un *Jaunoji Lietuva* (Lietuvas tautiskās jaunatnes savienības *Jaunā Lietuva*) biedrs. Tāpat norādīts, ka viņš ir slēpis, ka tēvam piederējis piena produktu veikals un ka viņš ir cēlies no kupčiem. Ziņojumā norādīts, ka esot veikta pārbaude arhīvos un iztaujāti vietējie iedzīvotāji, kā rezultātā anonīmie apgalvojumi par viņa dalību minētajās organizācijās nav apstiprinājušies. Reizē atklājās, ka viņš autobiogrāfijā, stājoties darbā Iekšlietu tautas komisariātā, norādījis, ka bijis komunistiskās partijas biedrs kopš 1939. gadā fabrikā *Maistas*, tomēr šādas organizācijas tur neesot bijis. *Maistas* bijusi tikai arodbiedrības grupa, kur darbojies viņa tēvs. Minētā grupa izmantojusi Juļona Mikalauska atbalstu. Atklājies arī, ka *Lietuvos šaulių sąjunga* biedrs bija tēvs, bet dēls esot apmeklējis *Jaunoji Lietuva* ūdenssporta klubu. Pārbaudē konstatēts, ka Mikalausks bijis Lietuvas skautu savienībā un sporta kluba *Smiltis* biedrs, kas atradies Klaipēdas lietuviešu "reakcionāras" organizācijas *Santara* pakļautībā. Viņš šajā klubā pildījis priekšsēdētāja pienākumus. Tomēr šo dalību neesot Mikalausks nav slēpis. Sūdzībā arī norādīts, ka viņš esot rupji attieciens pret komunisti un reizē fabrikas kadru daļas priekšnieci Primaku, bet pārbaudē atklājās, ka apgalvojumi neatbilst īstenībai. Primaka lūgusi tikšanās par personīgu jautājumu, sākumā tikšanās atteikta Mikalauska laika trūkuma dēļ, bet tad viņš domas mainījis un pārrunājis ar Primaku viņu interesējošo jautājumu. Viņa vēlējusies, lai paātrina vīra personālās pensijas piešķiršanas jautājumu, kas arī bijis izdarīts.[183] Mikolausks pensionējās personīgu apsvērumu dēļ. [184] Lietā redzams, ka viņš vairākas reizes bijis Karlovivaros, Čehoslovākijas Sociālistiskajā Republikā ārstēties.

Stasis Līsauskas (*Stasys Līsauskas*, Henrika dēls, dzimis 1933. gadā,[185] 1948. gada jūlijā sācis darba gaitas kā pionieru vadītājs. 1949. gada septembrī, proti, 16 gadu vecumā, sācis darbu Lietuvas PSR Valsts drošības ministrijā kā tautas aizsardzības vienības kaujinieks.[186] 1975. gada 2. jūnija autobiogrāfija minētais darbs raksturots sekojoši:

"Piedalījies čekistiskās kaujas operācijās cīņai ar nacionālistiskās pagrīdes bandītiem, kopā ar citiem kaujiniekiem pavadījām partijas un padomju aktīvu politisko kampaņu īstenošanu, aizsargājām veidojošos kolhozu īpašumu."[187]

1951. gada aprīlī bija iesaukts PSRS bruņotajos spēkos, no 1951. gada decembra līdz 1953. gada jūlijam mācījies Baltijas kara apgabala virsnieku sastāva apvienotajos apriņķu pilnveidošanas kursos jaunākajiem leitnantiem Rīgā, no 1954. gada decembra līdz 1955. gada augustam mācījies Baltijas kara apgabala virsnieku sastāva apvienotajos apriņķu pilnveidošanas kursos Rīgā, bet pēc dienesta beigām – Viļņas lauksaimniecības mehānicizācijas tehnikumā, kuru beidzot sāka darbu 1957. gada jūnijā Lietuvas PSR Iekšlietu ministrijā kā operatīvās daļas izlūks.[188] Līsauskas karjera turpmāk bijusi saistīta ar Iekšlietu resoru, kur 1975. gada jūnijā viņš izkalpojās līdz Lietuvas PSR Iekšlietu ministra vietnieka, tad 1984. gada jūnijā ministra amatam. 1989. gada jūnijā

Stasis Lisausks bija iecelts par PSRS iekšlietu ministra vietnieku.[189] Izaugsmi sekmējušas arī mācības no 1962. līdz 1966. gadam KPFSR Sabiedriskās kārtības sargāšanas ministrijas skolā, iegūstot jurista diplomu.[190]

Marjons Misjukonis (*Marjona Musiukonis*), Povila dēls, dzimis 1939. gadā,[191] studējis Vinca Mickeviča-Kapsuka Viļņas Valsts universitātē, 1962. gadā iegūstot juridisko izglītību. Studiju noslēgumā 1962. gada jūlijā sācis darbu Lietuvas VDK kā operatīvais pilnvarotais, kāpis pa karjeras kāpnēm, līdz 1979. gada jūlijā iecelts par 2. pārvaldes 3. daļas[192] priekšnieku,[193] no 1982. gada decembra[194] vadījis 6. daļu.[195] 1984. gada jūlijā Misjukonis kļuva par Lietuvas PSR iekšlietu ministra vietnieku, 1987. gada martā – par pirmo iekšlietu ministra vietnieku, bet 1989. gada jūlijā – par iekšlietu ministru. Rekomendējot darbam Lietuvas PSR iekšlietu ministrijā, norādīts uz viņa lielo pieredzi operatīvajā darbā un to, ka viņa pārceļšana saskaņota ar gan ar PSRS VDK, gan PSRS iekšlietu ministriju.[196] Vienā no atsauksmēm, ko devusi Lietuvas PSR VDK vadība, norādīts, ka viņam ir liela aģentūras operatīvā darba pieredze, ka viņš ir izaudzis par priekšnieku, kas spējīgs risināt svarīgus pretizlūkošanas uzdevumus.[197] Partijas dienesta raksturojumā norādīts, ka Marjons Misjukonis patstāvīgi piedalās sevišķi sarežģītu čekistisku pasākumu izstrādē un to īstenošanā.[198]1987. gada partijas dienesta raksturojumā, cita starpā, minēts, ka Misjukonis ir Vissavienības politisko zinību un zinātnes izplatīšanas biedrības lektors.[199] Misjukonis bija iekšlietu ministra amatā līdz pat 1991. gadam.

Jāsecina, ka faktiski visiem analizētajiem Lietuvas PSR iekšlietu vadītājiem bijusi saistība ar PSRS valsts drošības institūcijām.

Lietuvas PSR VDK vadība

Tā kā Kazimira Lauža lieta aplūkota iepriekš, šajā sadaļā viņa darbība Lietuvas PSR nebūs apskatīta.

Alfonss Randakēvičs, Bernarda dēls (*Alfonss Randakiavičius*, 1919[200]–1978[201]) – no komjaunatnes nomenklatūras izvirzījās.[202] lai 1956. gada jūlijā kļūtu par Lietuvas PSR VDK priekšsēdētāja vietnieku, 1959. gada oktobrī – par Lietuvas PSR VDK priekšsēdētāju un 1967. gada janvārī – par PSRS VDK Pirmās galvenās pārvaldes priekšnieka pirmo vietnieku. 1970. gada novembrī Randakēviču iecēla par Lietuvas PSR tieslietu ministru, šo amatu viņš pildīja līdz 1977. gada 27. jūnijam.[203] 1974. gadā Lietuvas PSR Ministru Padome nolēma dibināt redakcionālo kolēģiju, lai izveidotu sistematizētu darbojošos normatīvo aktu kopumu, un par galveno redaktoru noteica Randakēviču.[204] Tieslietu ministra amatu viņš atstāja sakarā ar pensionēšanos.[205]

1944. gada 23. marta autobiogrāfijā minēts, ka Randakēvičs 1937. gadā bija arestēts par komunistiskās literatūras izplatīšanu,[206] tomēr minētais apstāklis personas lietā vairs nekur nav uzsvērts. Autobiogrāfijā arī norādīts uz finansiālām grūtībām, kas liegušas pabeigt mācības ģimnāzijā, jo ar kredīta palīdzību bija iegādāta zeme 16 ha apmērā, tomēr zeme nenesa gaidāmos augļus, tāpēc ģimene palika bez līdzekļiem.[207] Šajā ziņā stāstījums līdzinās citu komunistisko pagrīdnieku stāstījumiem.

1947. gada novembra raksturojumā, cita starpā, minēts, ka Alfonss Randakēvičs pievērsis uzmanību ideoloģiskai inteliģences un sevišķi jauno rakstnieku audzināšanai.[208] Diemžēl personas lietā par konkrētu veikumu VDK nav nekas minēts, jo kopš darba sākšanas VDK nav iekļauti raksturojumi.

Jozs Petkevičs, Joza dēls (*Juožas Petkevičius*, 1924[209]–1991) – no komjaunatnes nomenklatūras izvirzījās par Lietuvas PSR VDK priekšsēdētāja palīgu 1960. gada februārī, 1961. gada jūlijā kļuva par priekšsēdētāja vietnieku, bet 1967. gada janvārī – par Lietuvas PSR priekšsēdētāju. Šajā amatā viņš bija līdz 1987. gada aprīlim. [210] Vēl 1945. gada raksturojumā norādīts, ka Petkevičs ir enerģiski piedalījies vāciešu un lietuviešu "nacionālistu bandu apkarošanai un komjaunatnes mobilizācijai cīņai ar tām".[211] 1958. gada raksturojumā norādīts uz viņa ieguldījumu komjauniešu un jauniešu iesaistē lauksaimniecībā, audzējot kukurūzu, un lopkopībā. Nosūtītie komjaunieši bijuši iniciatori sociālistiskajai sacensībai par lielāku produkcijas daudzumu, daudziem tā rezultātā piešķirti goda nosaukumi kā *labākā slaucēja* un *labākā cūkkope*. [212] 1960. gada raksturojumā norādīts, ka Jozs Petkevičs atsauks no komjaunatnes darba, lai viņu virzītu darbam VDK.[213] Šī Lietuvas VDK priekšsēdētāja palīga pienākumos, kā var spriest no LieKP CK dokumenta, bija kadru politika.[214] Acīmredzot komjaunatnes darba pieredzei bija nozīme tobrīd Lietuvas PSR VDK kadru politikā. PSRS VDK priekšsēdētāja Viktora Čebrikova (1982–1988) 1987. gada 17. aprīļa pavēle Nr. 160 paredz atbrīvot Jozu Petkeviču atbilstoši vecumam no aktīvā dienesta, izmaksājot naudas atlīdzību par labu darbu, ļaujot arī turpmāk nēsāt formu un nolemjot apbalvot ar vērtīgu dāvanu.[215] Minētais dokuments ir viena no daudzajām liecībām par PSRS līmeņa institūcijas vadības nozīmi, nosakot kadru politiku.

Eduards Eismunts, Ādolfā dēls (*Eduardas Eismuntas*)[216], dzimis 1932. gadā, 1964. gadā beidzis Vinca Mickeviča-Kapsuka Viļņas Valsts universitāti, iegūstot jurista diplomu.[217] Pirmais no analizētajiem Lietuvas PSR iekšlietu un valsts drošības vadītājiem, kas prata vācu valodu, ne tikai dzīvesvietas valodas.[218] 1987. gada 22. maija autobiogrāfijā gan norāda, ka vācu valodas prasmes acīmredzot saistītas ar to, ka mācības sācis nacionālsociālistiskās Vācijas okupācijas laikā.[219] Karjera valsts drošības dienestā sāka ar mācībām PSRS Valsts drošības ministrijas skolā Viļņā 1950. gada martā, kam sekojis darbs sākumā Lietuvas PSRS Valsts drošības ministrijā un tad – VDK sistēmā.[220] 1966. gada septembrī, tāpat jau pēc studijām universitātē, mācījies arī VDK skolā Maskavā, kuru beidzot atgriezies Viļņā. Spriežot pēc personas lietas, izaugsme daļēji saistīta ar darbu Maskavā, kur no 1978. gada oktobra līdz 1982. gada aprīlim pildīja PSRS VDK 5. pārvaldes (ideoloģiskās)[221] daļas priekšnieka vietnieka amatu, bet no 1982. gada aprīļa līdz 1987. gada aprīlim bija PSRS VDK 5. pārvaldes 3. daļas[222] priekšnieks.[223] 1987. gada aprīlī Eismuntu iecēla par Lietuvas PSR VDK priekšsēdētāju. Rekomendējot minētajam amatam, PSRS VDK partijas komiteja norāda uz to, ka viņš ir "Izglītots, kvalificēts čekists".[224] LieKP CK birojs 1987. gada 14. decembrī nolēma iekļaut Komisijas internacionālai un ateistiskai sabiedrības audzināšanai republikā, cīņai ar buržuāzisko ideoloģiju organizatoriskā biroja sastāvā arī Lietuvas PSR VDK priekšsēdētāju Eduardu Eismuntu.[225] Arī Edmundu Johansonu par Latvijas PSR VDK priekšsēdētāju atsaucā pēc dienesta PSRS VDK Maskavā.

Eduarda Eismunta kajerai VDK sekoja viņa iecelšana darbā LieKP CK Partijas arhīvā. LieKP biroja nolēmums, kas pamatots ar 1990. gada 27. decembra protokolu Nr. 14, §5 ir ievērojams ne tikai ar šo iecelšanu, bet arī reizē ar faktiski veiktu LieKP CK Sociāli politisko pētījumu institūta reorganizāciju, kur likvidēta Partijas arhīva direktora vietnieka štata vieta, bet tā vietā izveidots Partijas arhīva vietnieka amats, kā arī atsevišķs Partijas arhīva direktora amats, nosakot pēdējam atalgojumu 450 līdz 550 rubļus mēnesī. Konkrēti Eismunta atalgojums bija noteikts 500 rubļi mēnesī.[226] Šādā ziņā tas ir pirmais no analizētajiem iekšlietu un valsts drošības vadītājiem LPSR, Igaunijas PSR un Lietuvas PSR, par ko ir ziņas, ka viņš pēc augstā amata iecelts darbam arhīvā.

Romualds Marcinkus (*Romualdas Marcinkus*), Antana dēls, dzimis 1941. gadā, Lietuvas PSR VDK priekšsēdētāja amatā bijis no 1990. gada maija līdz 1991. gada janvārim. Diemžēl personas lieta nav pieejama.

Anzelms Armons (*Anzelmas Armonas*), Jona dēls, dzimis 1937. gadā,[227] 1960. gadā beidzis Kauņas politehniskā institūta Ceļniecības fakultāti. Arī Armons norādījis, ka prot vācu valodu.[228] 1961. gada augustā sācis mācības PSRS VDK skolā Minskā (1023. kara daļā), kuru beidzot 1962. gada augustā sācis darbu VDK sistēmā – sākumā kā Lietuvas PSR VDK Klaipēdas pilsētas un Lietuvas jūras baseina operatīvi pilnvarotā aparātā kā operatīvi pilnvarotais, turpinājis darbu Klaipēdā dažādos attiecīgās struktūras amatos, līdz 1988. gada maijā viņu iecēla Lietuvas PSR VDK 2. pārvaldes[229] priekšnieka amatā.[230] Personas lieta gan neatspoguļo to, ka Armonu iecēla VDK priekšsēdētāja amatā 1991. gada janvārī, ko viņš pildīja līdz 1991. gada 22. maijam.

Armons divreiz – 1967. un 1969. gadā – bijis komandēts uz Vācijas Federatīvo Republiku, bijis arī citviet – 1976. gadā Polijas Tautas Republikā un 1987. gadā Vācijas Demokrātiskajā Republikā.[231] Spriežot pēc partijas dienesta raksturojuma, Armons bijis plaša profila speciālists, strādājis ar dažāda rakstura jautājumiem, pat organizējis ārpuskolas čekistiskās mācības citiem darbiniekiem. Turpat norādīts, ka Anzelms Armons personīgi piedalījies darbā ar sevišķi svarīgiem jautājumiem un signāliem, sniedzis palīdzību operatīvajam sastāvam un nodaļu priekšniekiem, plānojot un īstenojot aģentūras operatīvo darbību.[232] Salīdzinot ar līdzīga veida raksturojumiem, neparasti, ka norādīts uz to, ka labi pārzina PSRS VDK un bruņoto spēku priekšrakstus un tos pilda, prot glabāt valsts noslēpumu.[233]

Lietuvas PSR VDK priekšsēžu personas lietas satur liecības, ka VDK dažāda līmeņa vadība bijusi iekļauta komisijās, kas izskata jautājumus par ārzemju braucējiem, kā arī jūras braucējiem, piemēram, LieKP CK biroja 1988. gada 31. maija nolēmums Nr. B-62/12, kas pamatots ar 1968. gada 30. maija protokolu Nr. 62, §12, paredz Komisijā par ārzemju jūras braucēju kadriem iekļaut Lietuvas PSR VDK Klaipēdas pilsētas un Lietuvas jūras baseina daļas priekšnieku, reizē atbrīvojot no šiem pienākumiem Armonu sakarā ar pāriešanu citā darbā.[234] Savukārt LieKP CK dokumenti atklāj valsts drošības kadru atlases un piesaistes veidu, par ko personas lietās ir tikai netiešas liecības. Piemēram, LieKP CK sekretārs kadru jautājumos Ozarskis 1946. gada 8. jūnija vēstulē LieKP Šauļu pilsētas komitejas sekretāram P. Fjodorovičam aizrādīja, ka 1945. gada 12. decembrī viņš kopā ar attiecīgo Valsts drošības ministrijas daļas priekšnieku tā vietā, lai nosūtītu desmit lietuviešus mācībām Valsts drošības ministrijas skolā, bija atsūtīti tikai trīs, no kuriem pēc politiskiem un citiem kritērijiem neesot derējuši divi. Šajā pašā vēstulē bija uzdots piemeklēt atlikušos deviņus jauniešus, kurus nosūtīt mācībās un par ko bijis jāpaziņo līdz 1946. gada 20. jūnijam. Ievērojams, ka vēstulē uzsvērts – "cilvēku atlases jautājumam jāpieiet ar visu nopietnību, jo nacionālo čekistisko kadru sagatavošanai ir liela politiska nozīme".[235] Pēdējais atzinums ir svarīgs apstākļi PSRS okupācijas un konkrēti VDK izpētē, jo, vadoties pēc šādas premisas, svarīgi pievērst uzmanību ne tikai rīcībai un metodēm, bet arī konkrētām personām, dzīves gājumam un karjerai, lai izprastu apstākļus, kas sākotnēji pamudināja virzīt darbam iekšlietu un valsts drošības struktūrās un kas bijis par iemeslu dažādaļai karjerai.

The heads of Estonian SSR, Lithuanian SSS and Latvian SSR State security and interior affairs according to the leading personal files of the nomenclature of the Central Committees of the Communist Parties of Estonia, Lithuania and Latvia

These articles describe the careers of the heads of Estonian SSR, Lithuanian SSS and Latvian SSR State security and interior affairs according to the personal files of the leading nomenclature of the Central Committees of the Communist Parties of Estonia, Lithuania and Latvia – branches of the Communist Party of the Soviet Union. A detailed and critical approach to the documents provide valuable information on interrelations of both systems – State security and the interior –, their link to one source – *the Cheka*, which most vividly appears in the characterizations provided in the case of promotion or dismissal from the position attributed to the nomenclature, equally using word *the Chekist* to refer to a person who had worked for either of those systems.

The National Archives of Latvia do not have the personal files for some notable heads of the Latvian SSR State security and interior affairs (Zukulis, Chief of the KGB of the Latvian SSR and Jegorovs, Minister of Interior of the Latvian SSR) in the collection of the Central Committee of the Communist Party of Latvia. Therefore, their personal files are not analyzed. In some cases, the author provided a comparison of a different set of personal files, underlining most significant differences and trying to deduct the causes for those differences. Precise information on the heads of the Latvian SSR State security and interior affairs provides a better understanding to those systems as a whole, allowing conclusions to be drawn on reasons for certain policies, reforms, campaigns etc.

It is not common to compare State security and interior affairs, yet all heads of the Ministry of Interior of the Latvian SSR had been related the KGB or its predecessors. With the exception of Drozd, Minister of Interior of the Latvian SSR all other personal files have documented information on this relation. Comparing personal files of the leading nomenclature – heads of State security and Interior – of the Central Committees of the Communist Parties of Estonian SSR, Lithuanian SSR and Latvian SSR, one may find similarities with regard to carriers. Comparing information published by historians of the Russian Federation and the personal files found in the archives of all three countries, it can be established that information differs. Partial reasons for these differences relate to different sets of information available to historians. Other reasons might include mistakes, most of which relates to either a lack of information or knowledge on a country and its culture.

Understanding the reasons for choosing certain persons for both systems and the personal motivations to work for those systems better facilitates understanding of staff policy as a whole. The details gathered provide the possibility for further research on the KGB and the occupation of Estonia, Lithuania and Latvia in general.

[1] Par PSRS valsts drošības iestāžu darbības izbeigšanu Latvijas Republikā: 1991. gada 24. augusta Augstākās Padomes lēmums, *Diena*, 1991, 30. augusts.

[2] Par bijušās Valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personu sadarbības fakta ar VDK konstatēšanu: likums, *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 65 (196), 1994, 2. jūnijs.

[3] Grozījumi likumā "Par bijušās Valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personu sadarbības fakta ar VDK konstatēšanu": likums, *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 98 (5158), 2014, 22. maijs.

[4] Šeit un turpmāk, norādot Latvijas Komunistiskās partijas institūciju vai amatu, izmantots Latvijas Komunistiskās partijas pēdējā nosaukuma akronīms.

[5] ERAF, 1. f., 6. apr., 1423. l. (Igaunijas Komunistiskās partijas Centrālās Komitejas Organizāciju un partijas darba nodaļas Kadru uzskaites, sagatavošanas un pārvaldīšanas sektors, Boriss Kumms, Hansa dēls, lieta sāka 1944. gadā, beigta 1958. gadā), 1. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai), 2. lpp. (kadru uzskaites personas lapa).

[6] Šeit un turpmāk, norādot Igaunijas Komunistiskās partijas institūciju vai amatu, izmantots Igaunijas Komunistiskās partijas pēdējā nosaukuma akronīms.

[7] ERAF, 1. f., 6. apr., 1422. l un 1423. l.

[8] ERAF, 1. f., 6. apr., 1423. l., 5., 5. lp. otra puse (1940. gada 27. septembra autobiogrāfija).

[9] ERAF, 1. f., 6. apr., 1423. l., 9. lp. (raksturojums, ko parakstījis IKP sekretārs kadru jautājumos V. Kuziks).

[10] ERAF, 1. f., 6. apr., 1422. l. (IKP CK Kadru daļa, Boriss Kumms, Hansa dēls, lieta sāka 1940. gadā, beigta 1942. gadā), 8. lp.–8. lp. otra puse (IKP sekretāra Nikolaja Karotamma 1942. gada 8. decembra vēstule Nr. 153-a, kas rakstīta Maskavā un adresēta PSRS iekšlietu tautas komisāram Lavrentijam Berijam).

[11] ERAF, 1. f., 6. apr., 1422. l., 8. lp.

[12] ERAF, 1. f., 6. apr., 1422. l., 8. lp.

[13] ERAF, 1. f., 6. apr., 1422. l., 8. lp.

[14] ERAF, 1. f., 6. apr., 1422. l., 8. lp.

[15] ERAF, 1. f., 6. apr., 1422. l., 8. lp., 8. lp. otra puse. [K. Jarinovskas tulkojums no krievu valodas].

[16] ERAF, 1. f., 6. apr., 1423. l., 30. lp. (IKP CK pirmā sekretāra Ivana Kebina 1950. gada 19. septembra izziņa par biedra Borisa Kumma, Hansa dēla, atbrīvošanas no darba IPSR valsts drošības ministra darba iemesliem, kas sniegta PSKP CK inspektoram M. Turkinam) [K. Jarinovskas tulkojums no krievu valodas].

[17] ERAF, 1. f., 6. apr., 1423. l., 29. lp. (IKP CK 1950. gada 8. aprīļa nolēmums Nr. БЛ-93/38, ko parakstījis pirmais sekretārs Ivans Kebins).

[18] ERAF, 1. f., 6. apr., 1423. l., 32. lp. (Igaunijas PSR komunālās saimniecības ministra V. Meigasa 1951. gada 10. septembra ziņojums IKP CK otrajam sekretāram Vasilijam Kosovam).

[19] ERAF, 1. f., 6. apr., 1423. l., 32. lp. (Igaunijas PSR komunālās saimniecības ministra V. Meigasa 1951. gada 10. septembra ziņojums IKP CK otrajam sekretāram Vasilijam Kosovam). [K. Jarinovskas tulkojums no krievu valodas].

[20] ERAF, 1. f., 6. apr., 1423. l., 41. lp. (Igaunijas PSRS Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieka Alberta Vendelina 1953. gada 8. jūlija izziņa).

[21] ERAF, 1SM. f., 1. apr., 5919. l. (PSRS Iekšlietu tautas komisariāta Andreja Murro, Andreja dēla, personas lieta), 3. lp. (izziņa, kas sagatavojusi Kadru daļas 2. nodaļas priekšnieks un Kadru daļas vecākais inspektors, par Igaunijas PSR Iekšlietu tautas komisāru), 45. lp. (Pāvela Koršunova, Ivana dēla, PSRS VDK pensionāra iesniegums, kas reģistrēts 1960. gada 11. martā ar Nr. K-685 un kas adresēts Igaunijas PSR Iekšlietu ministrijas 1. speciālās daļas priekšniekam).

[22] ERAF, 1SM. f., 1. apr., 5919. l., 1. lp. (dienesta pakāpju un iecelšanas lapa).

[23] ERAF, 1SM. f., 1. apr., 5919. l., 1., 45. lp.

[24] ERAF, 1SM. f., 1. apr., 5919. l., 18. lp. (1940. gada 25. oktobra autobiogrāfija).

[25] ERAF, 1SM. f., 1. apr., 5919. l., 18. lp. otra puse.

[26] ERAF, 1SM. f., 1. apr., 5919. l., 45. lp. [K. Jarinovskas tulkojums no krievu valodas].

[27] Iesniegumā Murro kļūdai rakstīts – Mur (*Myp* – krievu valodā).

[28] ERAF, 1SM. f., 1. apr., 5919. l., 45. lp. [K. Jarinovskas tulkojums no krievu valodas].

[29] ERAF, 1. f., 6. apr., 2987. l. (IKP CK Kadru daļa, Aleksandrs Rezevs, Johanna dēls, lieta sāka 1944. gadā, beigta 1956. gadā), 3. lp. (kadru uzskaites personas lapa).

[30] ERAF, 1. f., 6. apr., 2987. l., 1. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai).

[31] ERAF, 1. f., 6. apr., 2987. l., 8.–8. lp. otra puse (1944. gada 18. augusta biogrāfija).

[32] ERAF, 1. f., 6. apr., 2987. l., 6. lp. otra puse (kadru uzskaites personas lapa).

[33] Piemēram, IKP CK pirmā sekretāra Nikolaja Karotamma 1946. gada jūnija raksturojumā teikts: "Roka viņam varētu būt nedaudz stingrāka pret padotajiem," ERAF, 1. f., 6. apr., 2987. l., 19. lp. (IKP CK pirmā sekretāra Nikolaja Karotamma 1946. gada jūnija raksturojums) [K. Jarinovskas tulkojums no krievu valodas].

[34] ERAF, 1. f., 6. apr., 2987. l., 26.–27. (IKP CK partijas, arodbiedrību un komjaunatnes orgānu daļas vadītāja vietnieka Čerņikova 1948. gada 2. decembra izziņa IKP pirmajam sekretāram Nikolajam Karotammam par biedra Rezeva iesnieguma būtību), 29.–32. lp. (IKP CK Administratīvās daļas vadītāja Anisimova 1950. gada 2. decembra izziņa par Igaunijas PSR Iekšlietu ministra biedra A. Rezeva, J., politiskajām kļūdām).

[35] ERAF, 1. f., 6. apr., 2987. l., 29.–32. lp.

[36] ERAF, 1. f., 6. apr., 2987. l., 12. lp. (1953. gada 13. oktobra autobiogrāfija).

[37] ERAF, 1. f., 6. apr., 2987. l., 39. lp. (IKP Tallinas pilsētas partijas komitejas sekretāra Valtera Ani raksturojums PSRS Iekšlietu ministrijas Tallinas milicijas skolas priekšniekam ģenerālmajoram Aleksandram Rezevam, Johanna dēlam).

[38] ERAF, 1. f., 6. apr., 2987. l., 1. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai).

[39] ERAF, 1. f., 6. apr., 2987. l., 33. lp. (Igaunijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētāja Arnolda Veimera 1950. gada 8. decembra priekšlikumu Nr. 0883 IKP sekretāram D. Kuzminam).

[40] ERAF, 1. f., 6. apr., 2987. l., 41. lp. (1954. gada 30. decembra izziņa, ko parakstījis Igaunijas PSR Iekšlietu ministra vietnieks Aleksandrs Narusons).

[41] ERAF, 1. f., 6. apr., 2987. l., 42. lp. (1956. gada 12. oktobra dokuments Nr. 149, kas adresēts IKP CK pirmajam sekretāram Ivanam Kebinam un ko parakstījis Igaunijas PSR Augstākās Padomes Prezidija sekretārs A. Krondeļs).

[42] ERAF, 1. f., 6. apr., 1825. l. (IKP CK, Johans Lombaks), 1. lp. (kadru uzskaites personas lapa).

[43] ERAF, 1. f., 6. apr., 1825. l., 8. lp. (IKP sekretārs Nikolajs Karotams 1942. gada 12. jūnija telefonogrammā Strādnieku un zemnieku Sarkanās armijas Galvenās politiskās pārvaldes priekšnieka vietniekam otrā ranga armijas komisāram Fjodoram Kuzņecovam).

[44] ERAF, 1. f., 6. apr., 1825. l., 7. lp. (PSRS Iekšlietu tautas komisāra Lavrentija Berijas 1944. gada marta vēstule PSRS aizsardzības tautas komisāra vietniekam Padomju Savienības maršalam Georgijam Žukovam) [K. Jarinovskas tulkojums no krievu valodas].

[45] ERAF, 1. f., 6. apr., 7438. l. (IKP CK Kadru uzskaites personas lieta, Valentīns Moskaļenko, Ivana dēls, lieta sāka 1950. gadā, beigta 1953. gadā), 3. lp. (kadru uzskaites personas lapa).

[46] ERAF, 1. f., 6. apr., 7438. l., 1. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai).

[47] ERAF, 1. f., 6. apr., 7438. l., 14. lp. (1950. gada 7. jūlija raksturojums par Igaunijas PSR valsts drošības ministru V. Moskaļenko, l., ko parakstījis IKP CK pirmais sekretārs Ivans Kebins) [K. Jarinovskas tulkojums no krievu valodas].

[48] ERAF, 1. f., 6. apr., 7438. l., 14. lp. (1950. gada 7. jūlija raksturojums par Igaunijas PSR valsts drošības ministru V. Moskaļenko, l., ko parakstījis IKP CK pirmais sekretārs Ivans Kebins).

[49] ERAF, 1. f., 6. apr., 7438. l., 21.–24. lp. (Svinelupova 1953. gada 9. aprīļa sūdzība PSRS Iekšlietu ministrijas Kadru pārvaldes priekšniekam ģenerālleitnantam Borisam Obručnikovam (1905–1988) un IKP CK sekretāram Vasilijam Kosovam).

[50] ERAF, 1. f., 6. apr., 7438. l., 25. lp. (izziņa par atbrīvošanu no amata 1953. gada 23. maija), ERAF, 1. f., 6. apr., 7438. l., 26. lp. (IKP CK VI 1953. gada 20. augusta plēnuma nolēmumā Nr. ПЛ-6/3-4, ko parakstījis pirmais sekretārs Ivans Kebins), 27. lp. (raksturojums par bijušo Igaunijas PSR Iekšlietu ministru V. Moskaļenko, l., ko 1953. gada 17. septembrī parakstījis IKP CK pirmais sekretārs Ivans Kebins).

[51] ERAF, 1. f., 6. apr., 7438. l., 27. lp. (1953. gada 15. septembra nolēmums Nr. БЛ-45/20, kas pamatots ar IKP CK biroja protokolu Nr. 45. §20 un ko parakstījis pirmais sekretārs Ivans Kebins).

[52] ERAF, 1. f., 6. apr., 6507. l. (IKP CK Kadru uzskaites sektora personas lieta, Mihails Krasmans, Kuzmas dēls, lieta sākta 1953. gadā, beigta 1960. gadā), 3. lp. (kadru uzskaites personas lapa).

[53] ERAF, 1. f., 6. apr., 6507. l., 11., 12. lp. (1953. gada 14. jūlija autobiogrāfija).

[54] ERAF, 1. f., 6. apr., 6507. l., 12. lp.

[55] Šādi, piemēram, raksturots viņa darbs partijas dienesta raksturojumā par apakšpulkvedi Mihailu Krasmanu, Kuzmas dēlu, ko 1953. gada 28. oktobrī parakstījis Igaunijas PSR iekšlietu ministrs Johans Lombaks un ko 1953. gada 29. oktobrī parakstījis partijas pirmorganizācijas sekretārs Leuskis (ERAF, 1. f., 6. apr., 6507. l., 18. lp.).

[56] ERAF, 1. f., 6. apr., 6507. l., 4. lp.

[57] ERAF, 1. f., 6. apr., 6507. l., 14. lp.

[58] ERAF, 1. f., 6. apr., 6507. l., 1. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai).

[59] ERAF, 1. f., 6. apr., 6507. l., 1. lp.

[60] Sk., piemēram, ERAF, 246. f., 52. apr., 710. l. (IKP Tallinas pilsētas Kaļiņinas rajona komitejas Partijas uzskaites sektors, Mihails Krasmans, Kuzmas dēls, lieta sākta 1960. gada 6. februārī, beigta 1960. gada 28. aprīlī).

[61] ERAF, 246. f., 52. apr., 710. l., 2.–5. lp. (1960. gada 27. aprīļa dokuments – Lietas būtība par PSKP b. Mihaila Krasmana, Kuzmas dēla, dzimuša 1909. gadā, partijas stāžs kopš 1941. gada februāra, partijas biedra karte Nr. 06958191, personālo jautājumu –, ko parakstījis Igaunijas PSR Milicijas pārvaldes partijas pirmorganizācijas sekretārs); ERAF, 246. f., 52. apr., 710. l., 6.–7. lp. (Slēdziens par PSKP biedra M. Krasmana, K., finanšu dokumentu viltošanas jautājumu, ko parakstījis PSKP biedrs P. Patruševs, partijas biedra kartes Nr. 06957881, 1960. gada 6. februārī); ERAF, 246. f., 52. apr., 710. l., 8.–9. lp., 10.–11. lp. (Igaunijas PSRS Milicijas pārvaldes zinātniski tehniskās nodaļas 1960. gada 15. februāra izmeklēšanas akts Nr. 43, ko parakstījuši eksperte krimināliste M. Suhanova un vecākais eksperts M. Dorohovs, ar tabulām); ERAF, 246. f., 52. apr., 710. l., 25.–32. lp. (Igaunijas PSR Milicijas pārvaldes partijas pirmorganizācijas slēgtās sēdes 1960. gada 28. marta protokolos Nr. 6, ko parakstījuši sēdes priekšsēdētājs Sokolovs un sekretārs Timofejevs); ERAF, 246. f., 52. apr., 710. l., 35.–40. lp. (izraksts no 1960. gada 5. aprīļa Igaunijas PSR partijas komitejas sēdes 1960. gada 5. aprīļa protokola Nr. 11, ko parakstījis partijas komitejas sekretārs Timofejevs).

[62] ERAF, 246. f., 52. apr., 710. l., 32. lp.

[63] ERAF, 246. f., 52. apr., 710. l., 40. lp.

[64] ERAF, 1. f., 6. apr., 2706. l. (IKT CK, Augusts Porks, Pētri dēls), 1. vāks.

[65] ERAF, 1. f., 6. apr., 2706. l., 1. lp. (kadru uzskaites personas lapa).

[66] ERAF, 1. f., 6. apr., 2706. l., 2. lp.

[67] ERAF, 1. f., 6. apr., 2706. l., 2. lp.

[68] ERA, R-1. f., 2k. apr., 884. l. (Augusta Porka, Pētri dēla, personas lieta), 7. lp. (kadru uzskaites personas lapa).

[69] ERA, R-1. f., 2k. apr., 884. l., 5., 5. lp. otra puse (anketa).

[70] Līdzās igauņu valodas nosaukumam lietots arī nosaukuma krievu valodā *Отдел по борьбе с хищениями социалистической собственности* akronīms – *ОБХСС* –, atveidojot to ar latīņu alfabēta burtiem OBHSS.

[71] ERAF, 1. f., 7. apr., 6610. l. (IKP CK Partijas komisija, Augusts Porks, Pētri dēls, lieta sākta un beigta 1959. gada 20. augustā), 55. lp. (IKP CK biroja 1959. gada jūnija nolēmums Nr. БЛ-22/32, kas izriet no 1958. gada 20. augusta protokola Nr. 22, §32 par nopietnām nepilnībām IPSR IeM Milicijas pārvaldes [Nodaļas cīņai pret sociālistiskā īpašuma izlauptāšanu] darbā).

[72] ERAF, 1. f., 7. apr., 6610. l., 40., 43., 46., 49. (izziņa par noziedzīgu nevērtību un bezdarbību, kas pieļauta no Igaunijas PSR iekšlietu ministrijas Milicijas pārvaldes darbinieku puses darbā ar valsts un sabiedriskā īpašuma izlauptāšanu, ko parakstījis 1958. gada 31. maijā izmeklēšanas pārvaldes prokurors Golsts, kopija apliecināta 1959. gada 4. februārī).

[73] ERAF, 1. f., 7. apr., 6610. l., 4. lp. (ziņojums IKP CK par faktu pārbaudes rezultātiem sakarā ar atsevišķu Igaunijas PSRS valsts uzņēmumu un organizāciju nelikumīgu mākslīgā zīda un vilnas pārdošanu ražošanas kooperācijas arteļiem, ko parakstījis pārbaudes vadītājs I. Ušanovs).

[74] ERAF, 1. f., 7. apr., 6610. l., 3., 4., 5. lp. (ziņojums IKP CK par faktu pārbaudes rezultātiem sakarā ar atsevišķu Igaunijas PSRS valsts uzņēmumu un organizāciju nelikumīgu mākslīgā zīda un vilnas pārdošanu ražošanas kooperācijas arteļiem, ko parakstījis pārbaudes vadītājs I. Ušanovs).

[75] ERAF, 1. f., 7. apr., 6610. l., 22. lp. (1958. gada 3. jūlija izziņa par vainīgajiem Igaunijas PSR darbiniekiem, neveicot atbilstīgu rīcību, kad saņemti signāli par noziedzīgu blēžu darbību bijušajā republikas Viegglās rūpniecības ministrijā).

[76] "Sodīti zīda zagļi un spekulanti", *Ciņa*, Nr. 76, 1958, 30. marts, 4. lpp.

[77] Gundars, D. "Kādēļ tas varēja notikt?" *Ciņa*, Nr. 272, 1958, 19. novembris, 2. lpp.

[78] ERAF, 1. f., 7. apr., 6610. l., 22. lp.

[79] ERAF, 1. f., 7. apr., 6610. l., 23. lp.

[80] ERAF, 1. f., 7. apr., 6610. l., 26. lp.

[81] ERAF, 1. f., 7. apr., 6610. l., 26. lp.

[82] Vjačeslava Molotova automašīnu rūpnīcas nosaukums deva vieglās pasažieru automašīnas sākotnēji oficiālo abreviatūru ZIM. Pēc paša Molotova krišanas nežēlastībā oficiālais fabrikas un arī vieglās pasažieru automašīnas nosaukums bija GAZ-12, kas bija pēdējais priekštecis GAZ-13 jeb *Čaikai (ГАЗ-13 «Чайка»)*, kuru sērijveidā sāka ražot 1959. gadā.

[83] ERAF, 1. f., 7. apr., 6610. l., 26. lp.

[84] ERAF, 1. f., 7. apr., 6611. l. (IKP CK Partijas komisija, lieta sākta 1959. gada 17. septembrī, beigta 1957. gada 18. septembrī), 11. lp. (IKP CK biroja 1959. gada septembra nolēmums Nr. 15/BL-62/19, kas pamatots ar 1959. gada 8. septembra protokolu Nr. 62, §19, ko parakstījis pirmais sekretārs Ivans Kebins).

[85] ERA, R-1. f., 2k. apr., 884. l., 2. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai).

[86] ERA, R-1. f., 2k. apr., 884. l., 21. lp. (Igaunijas PSR VDK 1982. gada vēstule Nr. 3/156 par izmaiņām darbinieku, kas ietilpst Igaunijas PSR Ministru Padomes nomenklatūrā, uzskaites ziņās Igaunijas PSR Ministru Padomes lietu pārvaldnieka vietniekam B. Valdekam, ko parakstījis priekšsēdētāja vietnieks Aleksandrs Ļapčihins).

[87] ERA, R-1. f., 2k. apr., 884. l., 23. lp. (Igaunijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētāja Valtera Klausona 1982. gada 15. jūnija vēstule Nr. 13-2/144 IKP CK).

[88] ERA, R-1. f., 2k. apr., 884. l., 2. lp.

[89] ERAF, 1. f., 7. apr., 6610. l., 1. lp. (PSKP biedra reģistrācijas blanka).

[90] ERA, R-1. f., 2k. apr., 17. l. (Valtera Ani, Friča dēla, personas lieta), 6. lp. (anketa).

[91] ERA, R-1. f., 2k. apr., 17. l., 7. lp.

[92] ERA, R-1. f., 2k. apr., 17. l., 2. lp.

[93] ERA, R-1. f., 2k. apr., 17. l., 21. lp. (PSRS iekšlietu ministra Nikolaja Ščolokova 1973. gada 4. jūlija vēstule Nr. 1/3738 Igaunijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētājam Valteram Klausonam).

[94] ERA, R-1. f., 2k. apr., 17. l., 23.–24. lp. (1973. gada 7. augusta raksturojums par Igaunijas PSR iekšlietu ministru biedru Valteru Ani, Friča dēlu, ko parakstījis Igaunijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētājs Valters Klausons un kas ir pielikums Igaunijas PSR Ministru Padomes lietu pārvaldnieka vietnieka E. Sikka 1973. gada 8. augusta vēstulei PSRS iekšlietu ministram Nikolajam Ščolokovam (1910–1984) Nr. 304/102).

[95] ERA, R-1. f., 2k. apr., 17. l., 27. lp. (1979. gada 26. februāra iesniegums Igaunijas PSRS Ministru Padomes priekšsēdētājam Valteram Klausam).

[96] ERA, R-1. f., 2k. apr., 17. l., 2. lp.

[97] ERA, R-1. f., 2k. apr., 17. l., 34. lp. (1980. gada 28. jūlija iesniegums Igaunijas PSRS Ministru Padomes priekšsēdētājam Valteram Klausam).

[98] ERAF, 1. f., 7. apr., 329. l. (IKP CK Partijas komisija, Valters Ani, Friča dēls, lieta sākta 1953. gada 25. decembrī, beigta 1954. gada 7. septembrī), 6. lp. (IKP CK Partijas komisijas priekšsēdētāja G. Karotoma 1945. gada 11. februāra vēstule Nr. 15/163-c Igaunijas PSR iekšlietu ministram Johanam Lombakam).

[99] ERAF, 1. f., 7. apr., 329. l., 5., 5. lp. otra puse (IKP Tallinas pilsētas partijas komitejas locekļa kandidāta O. Āmana (partijas biedra kartes Nr. 1967084) 1953. gada 25. decembra iesniegums IKP CK Partijas komisijas priekšsēdētājam G. Karotomam).

[100] ERAF, 1. f., 7. apr., 329. l., 8. lp. (1950. gada 12. februāra izziņa, ko apstiprinājis IKP CK Partijas komisijas priekšsēdētājs G. Karotoms).

[101] ERAF, 1. f., 7. apr., 329. l., 9. lp. (IKP CK Partijas komisijas priekšsēdētāja G. Karotoma 1954. gada 10. februāra vēstule 15/151-c PSKP Ļeņingradas apgabala Partgolovskas rajona komitejas partijas sekretāram); ERAF, 1. f., 7. apr., 329. l., 11. lp. (PSKP Ļeņingradas apgabala Partgolovskas rajona komitejas partijas sekretāra Ivanova 1954. gada 27. marta Nr. 51 vēstule IKP CK Partijas komisijas priekšsēdētāja G. Karotomam); ERAF, 1. f., 7. apr., 329. l., 12. lp. (1954. gada 26. marta izziņa, ko parakstījis PSKP Ļeņingradas apgabala Partgolovskas rajona komitejas instruktors V. Kripanovs).

[102] ERAF, 1. f., 7. apr., 329. l., 12. lp. (1954. gada 26. marta izziņa, ko parakstījis PSKP Ļeņingradas apgabala Partgolovskas rajona komitejas instruktors V. Kripanovs).

[103] ERAF, 1. f., 7. apr., 329. l., 4. lp. (IKP CK biroja 1954. gada septembra nolēmums Nr. BL-28/42, kas pamatots ar protokolu Nr. 28, §42 un ko parakstījis Ivans Kebins).

[104] ERAF, 1. f., 7. apr., 330. l. (IKP CK Partijas komisija, Valters Ani, Friča dēls), 4. lp. (IKP CK prezidija nolēmums Nr. PL-22/17, kas pamatots ar 1963. gada 21. maija protokolu Nr. 22, §17 un ko parakstījis Ivans Kebins).

[105] ERAF, 246. f., 46. apr., 332. l. (Tallinas pilsētas Kaljiņas rajona komitejas Partijas uzskaites sektors, Marko Tibars, Oskara dēls, lieta sākta 1957. gada 22. jūlijā, beigta 26. augustā), 3. lp. (anketa par partijas kandidātu, kas iestājas par PSKP biedru).

[106] Līdzās nosaukumam igauņu valodā lietots arī nosaukuma krievu valodā *Добровольное общество содействия армии, авиации и флоту* akronīms – *ДОСААФ* –, atveidojot to ar latīņu alfabēta burtiem DOSAAF.

[107] ERAF, 246. f., 46. apr., 332. l., 3. lp.

[108] ERAF, 1. f., 6. apr., 6077. l. (IKP CK Kadru uzskaites sektors, Ivans Karpovs, Prokofija dēls, lieta sākta 1954. gadā, beigta 1961. gadā), 7. lp. (1954. gada 11. februāra autobiogrāfija).

[109] ERAF, 1. f., 6. apr., 6077. l., 4. lp. (kadru uzskaites personas lapa).

[110] ERAF, 1. f., 6. apr., 6077. l., 4. lp.

[111] ERAF, 1. f., 6. apr., 6077. l., 9. lp. (Igaunijas PSR Ministru Padome 1954. gada 16. februāra nolēmums Nr. 79, ko parakstījuši priekšsēdētājs A. Mūrisecs un lietu pārvaldnieks E. Perteljs).

[112] ERAF, 1. f., 6. apr., 6077. l., 10. lp. (IKP CK Sevišķā sektora izziņa).

[113] ERAF, 1. f., 6. apr., 6077. l., 1. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai); ERAF, 1. f., 6. apr., 6077. l., 14. lp. (IKP CK biroja 1954. gada maija nolēmums Nr. BL-10/8, kas pamatots ar 1954. gada 4. maija protokolu Nr. 10, §8 un ko parakstījis pirmais sekretārs Ivans Kebins); ERAF, 1. f., 6. apr., 6077. l., 15. lp. (IKP CK Sevišķā sektora izziņa).

[114] ERAF, 1. f., 6. apr., 6077. l., 20. lp. (IKP CK biroja 1961. gada maija nolēmums BL-49/31, kas pamatots ar 1961. gada 9. maija protokolu Nr. 49, §31 un ko parakstījis pirmais Ivans Kebins).

[115] Šeit un turpmāk, norādot Lietuvas Komunistiskās partijas institūciju vai amatu, būs izmantots Lietuvas Komunistiskās partijas pēdējā nosaukuma akronīms.

[116] LYA, 1771. f., 5. apr., 74. l. (LieKP Orginstrukturu daļa; sarakste ar partijas, padomju u. c. organizācijām par PSKP biedru un kandidātu partijas dokumentiem, kas pazuduši viņu evakuācijas laikā; no [krievu valodas alfabēta] burtiem A–K; lieta sākta un beigta 1942. gadā), 93. lp. (Lietuvas PSR iekšlietu tautas komisāra valsts drošības vecākā majora Aleksandra Guzeviča 1941. gada 19. jūlija iesniegums, rakstīts Gorkijā un adresēts LieKP).

- [117] LYA, 1771. f., 9. apr., 263. l. (LieKP CK Sevišķā sektora Sevišķā daļa, Lietuvas PSR Valsts drošības ministrijas vēstules u. c. par viņu kadru apstiprināšanu, pārbaudi, dienesta pārkāpumu izmeklēšanu, Lietuvas PSR Valsts drošības ministrijas politiskajiem uzskatiem, lieta sākta 1946. gada 24. janvārī un beigta 1946. gada 27. decembrī), 90. lp. (Jona Vildžūna 1945. gada 21. augusta iesniegums Lietuvas PSR Valsts drošības tautas komisariāta partijas komitejai, iesnieguma kopiju apliecinājis partijas komitejas sekretārs I. Loktevs) [K. Jarinovskas tulkojums no krievu valodas].
- [118] LYA, 1771. f., 227. apr., 2080. l. (LieKP CK Kadru uzskaites sektora personas lieta par darbinieku, kas noņemts no personāla uzskaites, Josifs Bartašūns, Marciana dēls, lieta sākta 1945. gada novembrī, beigta 1958. gada jūnijā), 4. lp. (kadru uzskaites personas lapa).
- [119] LYA, 1771. f., 227. apr., 2080. l., 1. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai).
- [120] LYA, 1771. f., 227. apr., 2080. l., 7. lp. (1948. gada 6. aprīļa autobiogrāfija).
- [121] LYA, 1771. f., 227. apr., 2080. l., 4. lp. (kadru uzskaites personas lapa).
- [122] LYA, 1771. f., 227. apr., 2080. l., 4. lp. otra puse, 7. lp.
- [123] LYA, 1771. f., 227. apr., 2080. l., 7. lp.
- [124] LYA, 1771. f., 227. apr., 2080. l., 4. lp. otra puse.
- [125] LYA, 1771. f., 227. apr., 2080. l., 4. lp. otra puse.
- [126] LYA, 1771. f., 227. apr., 2080. l., 1. lp.
- [127] LYA, 1771. f., 227. apr., 2080. l., 5. lp.
- [128] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l. (LieKP CK Kadru uzskaites sektora personas lieta par darbinieku, kas noņemts no uzskaites, Pjotrs Kondakovs, Pāvila dēls, lieta sākta 1952. gada 20. augustā, beigta 1953. gada 17. jūnijā), 2. lp. (vadošo kadru uzskaites personas lapa).
- [129] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 2. lp.
- [130] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 2. lp. otra puse.
- [131] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 2. lp. otra puse, 7., 7. lp. otra puse (1953. gada izziņa, ko sagatavojis LieKP CK partijas, arodbiedrību un komjaunatnes orgānu daļas vadītāja vietnieks K. Markevičs).
- [132] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 7. lp. otra puse
- [133] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 3. lp.
- [134] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 6. lp. (ir LieKP CK biroja 1953. gada 13. jūnija sēdes protokola Nr. 5, §8, 1953. gada 17. jūnija izraksts Nr. ПЛ/5/8, ko parakstīja pirmais sekretārs Antans Sņečkus, 1902/1903–1974).
- [135] LYA, 1771. f., 258. apr., 78. l. (LieKP CK Partijas organizatoriskā darba daļas Kadru uzskaites un pārkvalifikācijas sektora lieta, Jonas Vildžūns, Jonas dēls, lieta sākta 1940. gada 10. oktobrī, beigta 1976. gada 10. jūnijā), 7. lp. (kadru uzskaites personas lapa).
- [136] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 13. lp. (1944. gada 14. decembra autobiogrāfijas noraksts, ko apstiprināja Lietuvas PSR Valsts drošības ministrijas Kadru daļas vecākais operatīvais pilnvarotais valsts drošības jaunākais leitnants Gorjačevs) [K. Jarinovskas tulkojums no krievu valodas].
- [137] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 13. lp.
- [138] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 26. lp. (1951. gada 30. septembra autobiogrāfija).
- [139] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 14. lp. (1945. gada marta slēdziens, ko 1945. gada 21. martā apstiprinājis Lietuvas PSR valsts drošības tautas komisārs Aleksandrs Guzevičs un ko sagatavojis komisāra vietnieks kadru jautājums valsts drošības pulkvedis A. Kolotuškins).
- [140] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 13. lp.
- [141] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 14. lp.
- [142] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 13. lp.
- [143] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 14. lp.
- [144] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 13. lp.
- [145] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 13. lp.
- [146] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 14., 14. lp. otra puse.
- [147] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 1. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai).
- [148] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 72. lp. (1979. gada 20. aprīļa iesniegums LieKP CK).
- [149] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 73.–74. lp. (LieKP CK pirmā sekretāra Petra Griškeviča 1976. gada aprīļa lūgums PSRS Ministru Padomes personālo pensiju komisijai).
- [150] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 1. lp.
- [151] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 48. lp. (Lietuvas PSRS Ministru Padomes 1959. gada 17. jūnija nolēmums Nr. 327 par rājienu, kas paziņots Viļņas pilsētas izpildu komitejas biedram J. Vildžūnam, noņemšanu, ko parakstījis priekšsēdētājs M. Šumausks un I. Andžus).
- [152] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 49. lp. (LieKP Viļņas pilsētas komitejas 1960. gada novembra izrakstam no 1960. gada 15. oktobra sēdes protokola Nr. 16, §2 par Viļņas pilsētas izpildu komitejas kārtības pārkāpumiem automašīnu, kas paredzētas pārdošanai iedzīvotājiem, sadalē, ko parakstīja sekretārs F. Beļausks).
- [153] LYA, 1771. f., 227. apr., 3010. l., 58. lp. (Izraksts no LieKP CK un Lietuvas PSR Ministru Padomes Partijas un valsts komitejas kontroles 1965. gada 15. marta protokola Nr. 4, 1, ko parakstījis priekšsēdētājs A. Barausks, bet izraksta kopiju 1965. gada aprīlī apstiprinājis LieKP CK Partijas orgānu vadošo kadru uzskaites un pārkvalifikācijas sektora vadītājs I. Čistjakovs).
- [154] LYA, 3109. f., 3109-1. apr., 9. l. (LieKP Viļņas pilsētas Orginstruktoru daļas personas lieta par Jonasa Vildžūna, Jona dēla, pieņemšanu par PSKP biedru, 1940. gada 27. oktobris).
- [155] LYA, 1771. f., 258. apr., 218. l. (LieKP CK Partijas organizatoriskā darba daļas Kadru uzskaites un pārkvalifikācijas sektora lieta, Kazimiers Ļaudis, Franča dēls, lieta sākta 1944. gada 29. februārī, beigta 1960. gada 23. maijā), 8. lp. (kadru uzskaites personas lapa).
- [156] LYA, 1771. f., 258. apr., 218. l., 4.–7. lp. (PSKP Dņeproderžinskas pilsētas komitejas biroja 1944. gada 29. februāra sēdes protokols Nr. 19, ko parakstījis sekretāra pienākumu izpildītājs Smirnovs), 12.–13. lp. (PSKP

Dņepropetrovskas apgabala komitejas biroja nolēmums, kas pamatots ar 1944. gada 22. aprīļa protokolu Nr. 27 un ko parakstījis sekretārs Naidenovs).

[157] LYA, 1771. f., 258. apr., 218. l., 15. lp. (1944. gada 8. jūlija autobiogrāfija).

[158] LYA, 1771. f., 258. apr., 218. l., 22., 22. lp. otra puse (Izziņa, ko sagatavojis LieKP CK Partijas, arodbiedrību un komjaunatnes orgānu daļas vadītājs S. Filipavičs), 8. lp. otra puse (kadru uzskaites personas lapa), 23. lp. otra puse (kadru uzskaites personas lapa).

[159] LYA, 1771. f., 258. apr., 218. l., 25. lp. otra puse (1948. gada 3. februāra autobiogrāfija).

[160] LYA, 1771. f., 258. apr., 218. l., 8. lp. otra puse, 22. lp. otra puse, 23. lp. otra puses.

[161] LYA, 1771. f., 258. apr., 218. l., 16., 16. lp. otra puse (Kazimiera Ļauža 1944. gada iesniegums PSRS Augstākās Padomes priekšsēdētāja vietniekam Justam Paļeckim).

[162] LYA, 1771. f., 258. apr., 218. l., 1. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai).

[163] LYA, 1771. f., 258. apr., 218. l., 1. lp.

[164] LYA, 1771. f., 258. apr., 218. l., 21. lp. (1947. gada 17. aprīļa raksturojums par PSKP biedru Kazimieru Ļaudi, Franča dēlu, ko parakstījis LieKP CK sekretārs kadru jautājums E. Ozarskis).

[165] LYA, 1771. f., 258. apr., 218. l., 1. lp.

[166] LYA, 1771. f., 258. apr., 218. l., 27. lp. (LieKP CK biroja 1950. gada 13. aprīļa izraksts Nr. БЛ-72/9 no 1950. gada 12. aprīļa protokola Nr. 72, §9, ko parakstījis otrais sekretārs Aleksandrs Trofimovs).

[167] LYA, 1771. f., 258. apr., 218. l., 1. lp.

[168] LYA, 1771. f., 258. apr., 218. l., 1. lp.

[169] (1959. gada 18. decembra LieKP CK sekretārs lūgums PSRS VDK priekšsēdētājam Aleksandram Šeļepinam).

[170] LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l. (LieKP CK Partijas organizatoriskā darba daļas Kadru uzskaites un pārkvalifikācijas sektora lieta, Juļona Mikalauska, Vlada dēla, lieta, sākta 1945. gada 23. janvārī, beigta 1984. gada 11. jūnijā), 10. lp. (kadru uzskaites personas lapa).

[171] LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 17. lp. (1948. gada 17. augusta autobiogrāfija). Sk. arī: LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 14. lp. otra puse (kadru uzskaites personas lapa). Tāpat sk.: LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 86. lp. (Izziņa, ko sagatavojusi LieKP CK Partijas organizatoriskā darba nodaļas Kadru uzskaites un pārkvalifikācijas sektora vadītāja A. Kuzmikaite).

[172] LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 17. lp. [K. Jarinovskas tulkojums no krievu valodas].

[173] LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 14. lp. otra puse, 86. lp.

[174] LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 14. lp. otra puse, 86. lp.

[175] LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 86. lp.

[176] LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 87. lp.

[177] LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 87. lp.

[178] LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 4. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai).

[179] LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 4., 4. lp. otra puse.

[180] LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 1. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai).

[181] LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 42. lp. (LieKP CK sekretariāta 1959. gada 2. decembra izraksts Nr. 34/36 no 1959. gada 21. novembra protokola Nr. 34, §36, ko parakstījis pirmais sekretārs Antans Sņeckus).

[182] LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 44. lp. (LieKP CK biroja 1960. gada 15. augusta nolēmums БЛ-24/13, kas pamatots ar 1960. gada 2. augusta protokolu Nr. 24, §13).

[183] LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 45.–51. lp. (LieKP CK sekretariātam adresētais 1960. gada 11. novembra ziņojums Par pārbaudes rezultātiem vēstules (bez paraksta) no Kauņas pilsētas sakarā).

[184] LYA, 1771. f., 264. apr., 180. l., 90. lp. (LieKP CK 1984. gada 13. jūnija nolēmums Nr. Б-77/9, kas pamatots ar 1984. gada 11. jūnija protokolu Nr. 77, §9).

[185] LYA, 1771. f., 274., 1073. l. (LieKP CK Partijas organizatoriskā darba daļas Kadru uzskaites un pārkvalifikācijas sektora lieta, Stasis Lissausks, Henrika dēls, lieta sākta 1975. gada 22. jūnija, beigta 1989. gada 14. jūlijā), 4. lp. (kadru uzskaites personas lapa).

[186] LYA, 1771. f., 274., 1073. l., 4. lp. otra puse.

[187] LYA, 1771. f., 274., 1073. l., 7. lp. (1975. gada 2. jūnija autobiogrāfija) [K. Jarinovskas tulkojums no krievu valodas].

[188] LYA, 1771. f., 274., 1073. l., 4. lp. otra puse.

[189] LYA, 1771. f., 274., 1073. l., 1. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai).

[190] LYA, 1771. f., 274., 1073. l., 4. lp.

[191] LYA, 1771. f., 274. apr., 1256. l. (LieKP CK personas lieta, Marijons Misjukonis, Povala dēls, lieta sākta 1982. gada 15. decembrī, beigta 1982. gada 14. jūlijā), 4. lp. (kadru uzskaites personas lapa).

[192] LYA, 1771. f., 274. apr., 1256. l., 32. lp. (1989. gada 31. augusta izziņa, ko sagatavojis LieKP CK Partijas organizatoriskā darba un kadru daļas Kadru daļas sektora vadītājs A. Lutvins).

[193] LYA, 1771. f., 274. apr., 1256. l., 4. lp. otra puse.

[194] LYA, 1771. f., 274. apr., 1256. l., 1. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai).

[195] LYA, 1771. f., 274. apr., 1256. l., 32. lp.

[196] LYA, 1771. f., 274. apr., 1256. l., 11. lp. (LieKP CK Administratīvo orgānu daļas vadītāja S. Apnavičs 1984. gada 23. jūlija dokuments LieKP).

[197] LYA, 1771. f., 274. apr., 1256. l., 16. lp. (1984. gada 18. jūlija atsauksme, ko parakstījis Lietuvas PSR VDK 2. pārvaldes priekšnieka vietnieks pulkvedis V. Giņko).

[198] LYA, 1771. f., 274. apr., 1256. l., 18. lp. (partijas dienesta raksturojums, ko 1984. gada 20. jūlijā parakstījuši Lietuvas PSR VDK priekšsēdētājs Jozs Petkjavičs un partijas komitejas sekretārs R. Pilausks).

[199] LYA, 1771. f., 274. apr., 1256. l., 25. lp. (partijas dienesta raksturojums, ko 1987. gada 5. maijā parakstījis Lietuvas PSR iekšlietu ministrs Stasis LISAUSKS un 1987. gada 29. aprīlī partijas komitejas sekretārs T. PANAVS).

[200] LYA, 1771. f., 258. apr., 312. l. (LieKP CK Partijas organizatoriskā darba daļas Kadru uzskaites un pārkvalifikācijas sektora lieta, Alfons Randakjavičs, Bernarda dēls, lieta sākta 1944. gada 23. martā, beigta 1977. gada 27. jūnijā), 6. lp. (kadru uzskaites personas lapa).

[201] LYA, 1771. f., 258. apr., 312. l., 1. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai).

[202] LYA, 1771. f., 258. apr., 312. l., 1. lp., 6. lp. otra puse.

[203] LYA, 1771. f., 258. apr., 312. l., 1. lp.

[204] LYA, 1771. f., 258. apr., 312. l., 36. lp. (Lietuvas PSR Ministru Padomes 1974. gada 3. aprīļa nolēmums Nr. 136, ko parakstījuši priekšsēdētājs I. Maņušis un lietu pārvaldniece D. Petrila).

[205] LYA, 1771. f., 258. apr., 312. l., 42. lp. (LieKP CK biroja 1977. gada 28. jūnija nolēmums Nr. B-34/22, kas izriet no 1977. gada 27. jūnija protokola Nr. 34, §22).

[206] LYA, 1771. f., 258. apr., 312. l., 8. lp. (1944. gada 23. marta autobiogrāfija).

[207] LYA, 1771. f., 258. apr., 312. l., 8. lp.

[208] LYA, 1771. f., 258. apr., 312. l., 16. lp. (1947. gada novembra raksturojumā Lietuvas Ļeņina Komunistiskās jaunatnes savienības CK sekretārs A. Ragotis).

[209] LYA, 1771. f., 274. apr., 1437. l. (LieKP CK Partijas organizatoriskā darba daļas Kadru uzskaites un pārkvalifikācijas sektora lieta, Jozs Petkevičs, Joza dēls, lieta sākta 1944. gada 26. augustā, beigta 1987. gada 1. aprīlī).

[210] LYA, 1771. f., 274. apr., 1437. l., 1. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai), 2. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai), 28. lp. otra puse (kadru uzskaites personas lapa).

[211] LYA, 1771. f., 274. apr., 1437. l., 10. lp. (1945. gada raksturojumā, ko parakstījis Lietuvas Ļeņina Komunistiskās jaunatnes savienības CK sekretārs kadru jautājumos Lopato) [K. Jarinovskas tulkojums no krievu valodas].

[212] LYA, 1771. f., 274. apr., 1437. l., 38. lp. (1958. gada 28. februāra raksturojums, ko parakstījis LieKP CK sekretārs A. Barausks).

[213] LYA, 1771. f., 274. apr., 1437. l., 39. lp. (1960. gada 17. februāra raksturojums, ko parakstījis LieKP CK sekretārs A. Barausks).

[214] LYA, 1771. f., 274. apr., 1437. l., 40. lp. (1960. gada janvāra dokuments, ko parakstījis LieKP CK sekretārs A. Barausks).

[215] LYA, 1771. f., 274. apr., 1437. l., 51. lp. (PSRS VDK priekšsēdētāja Viktora Čebrikova 1987. gada 17. aprīļa pavēle Nr. 160).

[216] LYA, 17626. f., 4. apr., 24. l. (LieKP CK Partijas organizatoriskā darba daļas Kadru uzskaites un pārkvalifikācijas sektora lieta, Eduards Eismunts, Ādolfa dēls, lieta sākta 1987. gada 22. maijā, beigta 1990. gada 27. decembrī), 5. lp. (kadru uzskaites personas lapa).

[217] LYA, 17626. f., 4. apr., 24. l., 5. lp.

[218] LYA, 17626. f., 4. apr., 24. l., 5. lp.

[219] LYA, 17626. f., 4. apr., 24. l., 7. lp. (1987. gada 22. maija autobiogrāfija).

[220] LYA, 17626. f., 4. apr., 24. l., 5. lp. otra puse.

[221] LYA, 17626. f., 4. apr., 24. l., 22. lp. (1987. gada 28. februārī PSRS VDK partijas komitejas sekretāra A. Suplatova parakstīts un 1987. gada 26. februārī PSRS VDK 5. pārvaldes partijas komitejas sekretāra A. Dmuhina parakstīts partijas raksturojums, ko apstiprinājis pirmorganizācija Nr. 5/3 1987. gada 24. februāra sēdes protokolā Nr. 21.).

[222] LYA, 1771. f., 274. apr., 1437. l., 51. lp. (PSRS VDK priekšsēdētāja Viktora Čebrikova 1987. gada 17. aprīļa pavēle Nr. 160).

[223] LYA, 17626. f., 4. apr., 24. l., 5. lp. otra puse.

[224] LYA, 17626. f., 4. apr., 24. l., 22. lp. [K. Jarinovskas tulkojums no krievu valodas].

[225] LYA, 17626. f., 4. apr., 24. l., 13. lp. (LieKP CK biroja 1987. gada 17. decembra nolēmums Nr. B-50/11, kas pamatots ar 1987. gada 14. decembra protokolu Nr. 50, §11).

[226] LYA, 17626. f., 4. apr., 24. l., 27. lp. (LieKP biroja nolēmums, kas pamatots ar 1990. gada 27. decembra protokolu Nr. 14, §5).

[227] LYA, 1771. f., 274. apr., 22. l. (LieKP CK personas lieta, Armons Anzelms, Jona dēls, lieta sākta 1975. gada 12. novembrī, beigta 1988. gada 25. janvārī), 5. lp. (kadru uzskaites personas lapa).

[228] LYA, 1771. f., 274. apr., 22. l., 5. lp.

[229] LYA, 1771. f., 274. apr., 22. l., 2. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai).

[230] LYA, 1771. f., 274. apr., 22. l., 5. lp. otra puse.

[231] LYA, 1771. f., 274. apr., 22. l., 5. lp. otrajai pusei sekojoša lapa, kas nav numurēta kā 6. lp., bet palikusi nenumurēta (kadru uzskaites personas lapa), 7. lp. (kadru uzskaites personas lapa).

[232] LYA, 1771. f., 274. apr., 22. l., 30. lp. (partijas dienesta raksturojums, ko 1975. gada 11. novembrī parakstījuši Lietuvas PSR Klaipēdas pilsētas un Lietuvas jūras baseina daļas priekšnieks A. Basenko un partijas biroja sekretārs A. Stepaņuks, bet saskaņojis 1975. gada 11. novembrī LieKP Klaipēdas pilsētas pirmais sekretārs I. Gureckis).

[233] LYA, 1771. f., 274. apr., 22. l., 31. lp.

[234] LYA, 1771. f., 274. apr., 22. l., 25. lp. (LieKP CK biroja 1988. gada 31. maija nolēmums Nr. B-62/12, kas pamatots ar 1968. gada 30. maija protokolu Nr. 62, §12).

[235] LYA, 1771. f., 9. apr., 263. l. (LieKP CK Sevišķā sektora Sevišķā daļa, Lietuvas PSR Valsts drošības ministrijas vēstules u.c. par viņu kadru apstiprināšanu, pārbaudi, dienesta pārkāpumu izmeklēšanu, Lietuvas PSR Valsts drošības ministrijas politiskajiem uzskatiem, lieta sākta 1946. gada 24. janvārī un beigta 1946. gada 27. decembrī), 18. lp. (LieKP CK sekretārs kadru jautājumos Ozarska 1946. gada 8. jūnija vēstule Nr. 404-c LieKP Šauļu pilsētas komitejas sekretāram P. Fjodorovičam) [K. Jarinovskas tulkojums no krievu val.].

Plašāka informācija - Dr. iur. Kristīne Jarinovska, kristine.jarinovska@lu.lv

Pētījuma apskats *.pdf datnes veidā ir pieejams šeit.

Saisītās ziņas:

Gints Zelmenis: 20. gadsimta astoņdesmito gadu «nepolitiskie» noziegumi okupētajā Latvijā un Valsts drošības komiteja 28.11.2017

Ineta Lipša: Valsts drošības komiteja valsts akciju sabiedrības «Intūrists» operatīvajā vadībā (1957-1992) 27.11.2017

Publicēta informācija par Ivara Godmaņa sadarbības fakta ar VDK pazudušās tiesas lietas meklēšanu 27.11.2017

Aldis Daugavvanags: Čekas loma kontrabandas izmeklēšanā (1945-1985). Atsevišķu piemēru analīze. 25.11.2017

Publicēts zinātnieku aicinājums Valsts Prezidentam 21.11.2017

Linards Muciņš: Nošaušana sevišķā kārtībā - PSRS noziegums pret ius cogens normām. Liepājas «Zilā brīnuma» piemērs. 21.11.2017

Tiesiskais skatpunkts: Latvijas Republikas informācijas atklātības kods un VDK dokumenti. 20.11.2017

Kā bija jāvervē čekas aģentus? PSRS Valsts drošības komitejas instrukcija. 16.11.2017

Jānis Taurēns: Kā publiski analizēja LPSR Valsts drošības komitejas aģentu un informatoru identitāti, sadarbību? 25.10.2017

Juris Stukāns: tiesu lietas sadarbības fakta ar LPSR VDK konstatēšanai 21.10.2016

Sadarbības ar VDK fakta konstatēšana: sarežģījumi un pilnveides nepieciešamība 02.12.2015

Statistika lietās par sadarbības fakta ar VDK konstatēšanu 11.11.2015

Tweet

Patīk 7

Ieteikt

